

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра зоології
Кафедра ботаніки та методики вивчення природничих наук
Інститут еволюційної екології НАН України

**К. Б. Сухомлін, О. П. Зінченко,
М. М. Сухомлин, М. О. Зінченко**

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ БІОЛОГІЇ

**Методичні рекомендації
до виконання практичних робіт
для студентів спеціальності 091 «Біологія».**

ЛУЦЬК – 2021

УДК 001.89(075.8)

С 91

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від 17 лютого 2021 р.)*

Рецензенти:

Моренко А. Г. – професор кафедри фізіології людини і тварин Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор біологічних наук;

Іванців В. В. – завідувач кафедри екології та агрономії Луцького національного технічного університету, доцент, кандидат історичних наук.

Сухомлін К. Б., Зінченко О. П., Сухомлин М. М., Зінченко М. О.

С 91 **Методологія та організація наукових досліджень в галузі біології: Методичні рекомендації до виконання практичних робіт для студентів спеціальності 091 «Біологія».** – Луцьк : Медіа, 2021. – 59 с.

Видання вміщує методичні вказівки до виконання 13 практичних робіт із курсу «Методологія та організація наукових досліджень в галузі біології», передбачених навчальним планом ОКР «магістр» спеціальності 091 «Біологія». У роботах висвітлюються теоретичні основи методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності, тобто теоретичного та практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень магістрантами. До кожної лабораторної роботи наведені тема, мета, питання для контролю знань, хід виконання роботи, список літератури.

УДК 001.89(075.8)

© Сухомлін К. Б., Зінченко О. П., Сухомлин М. М., Зінченко М. О. 2021
© Зінченко О.П. (обкладинка), 2021

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з курсу «Методологія та організація наукових досліджень в галузі біології», призначені для студентів біологічних факультетів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 091 «Біологія».

В результаті вивчення студенти повинні знати: основні терміни та поняття дисципліни; особливості організації науково-дослідної роботи в Україні, методологію досліджень (фундаментальну, загальнонаукову, конкретнонаукову); вимоги до змісту і структури кваліфікаційної роботи; методику написання і оформлення кваліфікаційної роботи; методику написання і оформлення публікації, реферату, доповіді; особливості організації та управління науковою роботою в Україні.

Студенти повинні вміти: оформляти результати наукового дослідження; складати таблиці і графіки; складати план, програму і методику експериментального дослідження; самостійно знаходити необхідні літературні джерела; самостійно написати анотацію до статті з журналу, окремих розділів з книги чи монографії; написати тези доповідей, статтю.

Основу видання складають 13 практичних робіт, які віднесені до 2-х модулів. До кожної лабораторної роботи наведена тема, мета, питання для контролю знань, завдання, хід виконання роботи з детальними ілюстраціями об'єктів, що розглядаються, список рекомендованої літератури. Для кращого розуміння матеріалу рекомендації містять змістовні і об'ємні додатки із зразками оформлення різних видів документів.

Практична робота № 1

Тема: Діалектичні та логічні основи наукового пізнання

Мета: Ознайомитись із особливостями формування каталогів. Оволодіти навичками написання бібліографічних карток, списків літературних джерел.

Обладнання: зразки бібліографічних карток, реферативні журнали, наукові журнали.

Контрольні питання:

1. Поняття про науку, наукознавство, класифікацію наук.
2. Історія народження й розвитку науки у античні часи.
3. Наука у період Відродження. Перший період розвитку природознавства.
4. Історія народження й розвитку сучасної науки. Другий період розвитку природознавства.
5. Історія науки у XIX – XX ст. Третій період розвитку природознавства.
6. Методологія біологічної науки.
7. Наукова парадигма.
8. Особливості висування гіпотез у біологічних дослідженнях.
9. Визначення понять «об'єкт дослідження», «предмет дослідження», «метод дослідження».
10. Рівні пізнання дійсності.

Завдання:

1. Знайти правильні відповіді та поєднати їх між собою стрілками

Термін	Визначення
Гіпотеза	- вчення про способи організації і побудови теоретичної і практичної діяльності людини
Теорія	- спосіб досягнення мети, сукупність прийомів і операцій теоретичного і практичного освоєння дійсності
Метод	- система творчих методологічних і ціннісних установок, взятих усіма членами наукового співтовариства за зразок вирішення наукових завдань
Методологія	- наукове припущення щодо пояснення явища дійсності, яке потрібно довести на практиці та обґрунтувати теоретично
Парадигма	- цілісна система знань, комплекс поглядів, уявлень, ідей, спрямованих на тлумачення і пояснення будь-якого явища

2. Виходячи з власних наукових інтересів, обрати тему наукового дослідження і письмово:

- обґрунтувати актуальність наукової проблеми;
- визначити об'єкт і предмет дослідження;
- сформулювати мету і завдання дослідження;
- вибрати основні методи дослідження;
- спробувати визначити наукову новизну і практичне значення результатів дослідження..

3. закінчити речення:

- а) Загальнонаукова методологія базується на ...
- б) Основними функціями фундаментальної методології є ...
- в) Діалектичний метод пізнання дійсності характеризується ...
- г) Об'єктами дослідження можуть бути ...

Інформаційний матеріал

Загальні особливості пізнання проявляються у науці через наявність у ній двох рівнів пізнання: емпіричного та теоретичного.

На емпіричному рівні пізнання спрямоване на здобування наукових фактів. Основне завдання емпіричного пізнання - фіксація, нагромадження та перше опрацювання фактів. Методи емпіричного пізнання:

Спостереження — метод наукового дослідження, що полягає в активному, систематичному, цілеспрямованому, планомірному, і навмисному сприйнятті об'єкта, в ході якого отримується знання про зовнішні сторони, властивості і відносини досліджуваного об'єкта.

Порівняння - метод наукового дослідження, пізнання дійсності, покликаний встановити спільні й відмінні ознаки між процесами, явищами, об'єктами.

Вимірювання — пізнавальний процес визначення числового значення вимірюваної величини, а також дія, спрямована на знаходження значення фізичної величини дослідним шляхом:

Описування – процес відбору репрезентативних інформаційних характеристик об'єкта описування для адекватного відтворення в описовій статті (моделі) з метою ідентифікації матеріалу, встановлення його структури та змісту.

Експеримент — метод вивчення, який полягає у викликанні певного явища в штучно створених (лабораторних) умовах з метою дослідження і з'ясування процесу його розвитку.

Загальнологічні методи, які використовуються як на емпіричному так і на теоретичному:

Аналіз — метод дослідження, який вивчає предмет, уявно чи реально розчленовуючи його на складові елементи, як-от частини об'єкта, його ознаки, властивості, відношення, відтак розглядає кожен з виділених елементів окремо в межах єдиного цілого. розчленування предмету пізнання, абстрагування його окремих сторін чи аспектів.

Синтез — об'єднання раніше відокремлених частин у ціле, в якому послаблюються або знімаються протилежності і протиріччя.

Абстрагування — змістова операція, філософський і логічний метод «відволікання», що дає змогу переходити від конкретних предметів (елементів) до загальних понять і законів розвитку.

Індукція — метод пізнання, згідно з яким на основі висновків про часткове роблять висновки про загальне.

Дедукція — процес виведення висновку, що гарантовано слідує, якщо вихідні припущення істинні то висновок на їх підставі є чинним. Висновок повинен базуватись винятково на основі попередньо наведених доказів та не повинен містити нової інформації про предмет, що досліджується. Дедукція була вперше описана у працях давньогрецьких філософів, таких як Аристотель.

Аналогія — подібність у цілому відмінних предметів, явищ за певними властивостями, ознаками або відношеннями.

Ідеалізація — метод наукового пізнання, який полягає в уявному конструюванні об'єктів, яких не існує в дійсності.

Формалізація — метод у математичній логіці, процес подання інформації про об'єкт, процес, явище в формалізованому вигляді.

Моделювання — це метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю).

Теоретичне пізнання, як звичайно, відбувається у формах міркування, інтелектуального споглядання, мисленого конструювання та мисленого експериментування; всі вони спрямовані на побудову наукової теорії.

Методи теоретичне пізнання:

Аксіоматичний — це метод теоретичного дослідження та побудови наукової теорії, за яким деякі її твердження приймаються як вихідні аксіоми, а всі інші положення виводяться з них шляхом міркування за певними логічними правилами.

Гіпотетико-дедуктивний метод використовують як інструмент обґрунтування готового, наявного знання, за його допомогою виводять наслідки з гіпотез і перевіряють їх за допомогою фактів.

Поєднання історичного та логічного – метод дослідження історичних процесів певної сфери, виділення у ньому необхідних зв'язків, які зводять в єдину систему тверджень.

Сходження від абстрактного до конкретного – метод вивчення дійсності, суть якого в послідовному переході від абстрактних і однобічних уявлень про неї до усе більш конкретного її відтворення в теоретичному мисленні.

Системний метод ґрунтується на ідеї про те, що навколишня дійсність є єдиним цілим, речі та явища пов'язані одне з одним багатьма зв'язками. Системному методу властивий розгляд певної сукупності об'єктів (матеріальних чи ідеальних), у процесі якого з'ясовується, що їх взаємозв'язок і взаємодія спричинюють виникнення нових інтегративних властивостей системи, яких немає у її складників.

Література:

Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с. Режим доступу: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/558/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень.pdf> (Дата звернення: 27.01.2021)

Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

Практична робота № 2

Тема: Пошук першоджерел. Складання списку використаних джерел

Мета: Ознайомитись із особливостями формування каталогів. Оволодіти навичками написання бібліографічних карток, списків літературних джерел.

Обладнання: зразки бібліографічних карток, реферативні журнали, наукові журнали.

Контрольні питання:

1. Дайте характеристику понять «наукова ідея», «гіпотеза».
2. Дайте характеристику понять «закон», «судження», «умовивід».
3. Дайте характеристику поняття «теорія»
4. Дайте характеристику понять «принцип», «поняття», «науковий факт».
5. Методи емпіричного пізнання: спостереження, порівняння, вимірювання.
6. Методи емпіричного пізнання: описування, експеримент.
7. Методи теоретичного пізнання: аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний.
8. Методи теоретичного пізнання: сходження від абстрактного до конкретного, поєднання історичного та логічного, системний.

9. Загальнологічні методи пізнання: аналіз та синтез; абстрагування, індукція та дедукція.

10. Загальнологічні методи пізнання: аналогія, формалізація; ідеалізація; моделювання.

Завдання:

1. Під час екскурсії у зал каталогів бібліотеки СНУ ознайомитись із особливостями побудови каталогів (тематичний, алфавітний), зробити відповідні записи у зошиті. У тематичному каталозі знайти шухлядку з літературою, що відповідає обраній тематиці.

2. Розглянути типову бібліотечну каталожну картку. Переписати всю наявну інформацію на картці і вміти пояснити її.

3. Скласти невелику картотеку (6 джерел) за обраною темою. Оформити картотеку у вигляді списку використаних джерел у зошиті.

4. Знайти помилки у оформленні списку використаних джерел на запропонованих зразках кваліфікаційних робіт.

Інформаційний матеріал

Бібліотечний каталог – сукупність розміщених за певними правилами бібліографічних записів на документи, що розкривають склад і зміст фонду бібліотеки або інформаційного центру. Бібліотечний каталог функціонує у картковій або машиночитній формі (електронний каталог), на мікроносіях, а також у формі книжкового видання.

Каталоги складаються з карток, що містять відомості про книги, журнали й інші друковані матеріали. Картка каталогу має стандартний розмір 125 x 75 мм. На картці (рис. 1) позначаються: індекс, авторський знак, прізвище та ініціали автора (авторів), назва видання, відомості про видання (місце видання, видавництво або організація, що видає твір, рік видання), обсяг (кількість сторінок), ілюстрації, супровідний матеріал (основна назва серії, підсерії; номер випуску серії), ІСБН, ціна.

Залежно від способу групування карток каталоги бувають: абетковий, систематичний, предметний. У раціонально організованій системі кожний з

каталогів розкриває фонд у певному аспекті. Каталоги не дублюють один одного, а доповнюють. Всі каталоги становлять єдине ціле. Створенню каталогів передують бібліографічний опис джерела.

Рис. 1. Модель картки каталогу

Абетковий каталог - бібліотечний каталог, у якому картки розташовуються за абеткою прізвищ авторів або назв книг та інших документів. Абетковий каталог дозволяє користувачеві дізнатися чи є у бібліотеці книга, якщо відомі автор або її назва, які твори певного автора наявні у бібліотеці, уточнити рік видання книги, її об'єм, видавництво, одержати відомості про мову тощо. Для швидкого знаходження книг в абетковому каталозі використовують основні правила пошуку: якщо книга має одного автора, то її треба шукати по прізвищу автора; картку на книгу двох або трьох авторів за прізвищем першого автора; книги чотирьох і більше авторів

потрібно шукати по назві книги. У такий спосіб знаходять книги, що не мають автора; книги за редакцією потрібно шукати за абеткою назви книги; законодавчі, офіційно-документальні матеріали, а також видання установ та організацій варто шукати в абетковому порядку за найменуванням організації, що видала їх.

Систематичний каталог - бібліотечний каталог, у якому описи документів розташовуються по галузях знання відповідно до певної системи класифікації. Матеріал розташовується в логічній послідовності від загального до часткового. Тому пошук літератури у систематичному каталозі є багатоступінчастим: спочатку потрібна галузь знання, потім часткове питання, а потім джерело. До систематичного каталогу звертаються для:

- підбору літератури по певному питанню, темі, галузі знання;
- пошуку книги, якщо невідомі точний заголовок або прізвище автора.

Предметний каталог - каталог, у якому бібліографічні записи розташовуються за абеткою предметних рубрик. Він розкриває зміст фонду та забезпечує простий та оперативний пошук по конкретному питанню, про окремий предмет і близькі предмети. Користуватися предметним каталогом потрібно як енциклопедичним словником. Наприклад: Генетику потрібно шукати на літеру Г, фізіологію – Ф і т. д. Цей каталог служить доповненням до систематичного.

Анотація (з лат. примітка) – коротке пояснення (5–6 речень) змісту монографії, статті; у ній розкриваються основні положення, проблеми. У анотаціях на монографію пишуть для якого кола читачів призначена. Анотацію пишуть на бібліографічних картках, після бібліографічного опису книги, статті.

Загальні вимоги до списку використаних джерел:

- 1) нумерується,
- 2) оформляється на мові оригіналу,
- 3) джерела розташовуються в алфавітному порядку (кирилиця, латина).

Від 10 березня 2017 року, після публікації у «Офіційному віснику України», набув чинності Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Важливі зміни стосуються оформлення списку використаних джерел, стиль яких дисертант тепер може обирати самостійно: або відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015, або один із 11 міжнародних стилів цитування (MLA style, APA-1,2, Chicago/Turabianstyle, Harvard style, ACS, AIP, IEEE, Vancouver, OSCOLA, APS, Springer MathPhys Style). Режим доступу:

http://www.library.ukma.edu.ua/index.php?id=single&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=907

У Інтернеті є портал (VAK.in.ua) присвячений полегшенню процедури оформлення наукових джерел відповідно до вимог Вищої атестаційної комісії (ВАК) України та проходження нормоконтролю при написанні публікацій, курсових, дипломних, дисертацій та інших наукових робіт.

Зразок оформлення списку використаних джерел.

Монографія (авторів 1 – 3):

Сухомлін К. Б., Зінченко О. П. Мошки (Diptera: Simuliidae) Волинського Полісся. Луцьк : РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2007. 308 с.

Монографія (авторів 4 і більше):

Галат В. Ф., Березовський А. В., Прус М. П., Сорока Н. М. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Київ. : Вища освіта, 2003. 464 с.

або

Загальна паразитологія / К. Невядомська та ін. К.: Наук. думка, 2006. 484 с.

Словники:

Биологический энциклопедический словарь / гл. ред. М. С. Гиляров. М. : Сов. энциклопедия, 1986. 831 с.

Законодавчі та нормативні документи:

Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12 січ. 2017 р. № 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136–141.

Стаття у збірнику, журналі:

Бусленко Л. В., Іванців В. В., Щепна Л. В. Дощові черв'яки в системі екологічної мережі Західно-Подільської височинної області. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. 2018. № 15. С. 161–165.

Сухомлін К. Б., Зінченко О. П. Жуки (Coleoptera) Ківерцівського національного природного парку «Цуманська пуща»: попередні дослідження. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Біологічні науки*. 2019. № 4 (388). С. 44-52. DOI: <https://doi.org/10.29038/2617-4723-2019-388-4-63-71>

Окремий том багатотомного видання:

Бошко Г. В. Гедзі. Фауна України : в 40 т. Т. 13. Київ : Наук. думка, 1973. 208 с.

Тези доповідей:

Веремій Т. Ю., Сухомлін К. Б. Туруни (Carabidae: Coleoptera) Ківерцівського НПП «Цуманська пуща». *Природно-заповідні території «Цуманської пущі»: стан сосново-дубових деревостанів, моніторинг, збереження, охорона* : матеріали наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю з дня створення Ківерцівського НПП «Цуманська пуща», м. Ківерці, 28–29 лютого 2020 р. Ківерці, 2020. С. 41-43.

Автореферати дисертацій:

Фурик Ю. І. Червоногі молюски водойм басейну р. Тиса: фауна, зоогеографія, екологія : автореф. дис. ... канд. біол. наук : спец. 03.00.08. Київ, 2020. – 26 с.

Електронний ресурс:

Перелік пестицидів та агрохімікатів, дозволених до використання в Україні, затверджений Міністерством екології та природних ресурсів України

від 29.12.2000: станом на 27 березня 2017 р. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/big/text1369/pg2.htm> (дата звернення: 23.08.2019)

Adler P. H., Crosskey R. W. World blackflies (Diptera: Simuliidae) : A comprehensive revision of the taxonomic and geographical inventory [2012]. 2012. URL: <http://www.clemson.edu/cafls/departments/esps/biomia/pdfs/blackflyinventory.pdf> (Accessed: 10.06.2013). 119 p.

Органічне землеробство та його розвиток в Україні // Agronews : веб-сайт. URL: <https://agronews.ua/node/24264> (дата звернення: 02.09.2019).

Література:

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

Практична робота № 3

Тема: Ознайомлення з правилами транслітерації українського алфавіту латиницею

Мета: Ознайомитись з стандартами української транслітерації. Оволодіти навичками написання тексту за правилами транслітерації.

Обладнання: Таблиця стандартів української транслітерації, наукові журнали.

Контрольні питання:

1. Список використаних джерел та його роль у науковій роботі.
2. Загальні вимоги до складання списку використаних джерел.
3. Бібліотечний каталог та його види.
4. Абетковий каталог.
5. Систематичний каталог.
6. Предметний каталог.
7. Картка каталогу та її структура.
8. Список використаних джерел та його роль у науковій роботі.
9. Загальні вимоги до складання списку використаних джерел.

10. Структура опису монографії 3 авторів за ДСТУ 8302:2015.

11. Структура опису статті 3 авторів за ДСТУ 8302:2015.

12. Структура опису електронного видання 3 авторів за ДСТУ 8302:2015

Завдання:

1. Ознайомитись з таблицею стандартів українсько-латинської транслітерації (табл. 1).

2. Написати, використовуючи транслітерацію (табл. 1), свої прізвище та ім'я.

3. Написати, використовуючи транслітерацію, 4 літературних джерела за обраною темою.

Інформаційний матеріал

Латинізація - передача тексту і окремих слів, записаних нелатинською графічною системою, засобами латинського письма. Різновидами латинізації є транслітерація (точна передача оригінального написання з гарантією його зворотного недвозначного відтворення при ігноруванні вимови) і практична транскрипція (передача вимови засобами конкретної мови при ігноруванні оригінального написання).

Після здобуття Україною незалежності в 1991 році постало питання про правила передачі українських власних імен в їх українському варіанті (до цього вони, як правило, передавалися в російському варіанті). У перші роки незалежності така передача була безсистемною - або за правилами орфографії конкретного мови, або за системою Іречека (див. Українська латиниця), або згідно з нормами ISO 9. В Інтернеті часто використовується також злегка видозмінена система Федьковича.

З метою остаточної уніфікації латинського написання українських слів 27 січня 2010 року Кабінет Міністрів України видав постанову, в якому упорядкував правила транслітерації українського алфавіту латиницею, затвердивши таблицю транслітерації. Транслітерація географічних назв затверджена наказом № 282 від 29.07.2014 року Міністерства аграрної політики і продовольства.

Основні постулати транслітерації:

1. Використання затвердженої системи не є обов'язковим при перекладі іноземних імен на українську мову.

2. Транслітерація повинна здійснюватися безпосередньо з української на англійську мову, без використання будь-якої додаткової мови.

3. Затверджена норма є обов'язковою для перекладу імен з української на англійську в законодавчих і офіційних актах.

4. Для стислості, система дозволяє для імен як місто “Zaporizhzhia” називатися як “Zaporizhia”, “L'viv” як “Lviv” і т.д. Крім того, наведено список офіційних варіантів написання назв: “Ukraine” (без використання артикля “the”), “Crimea” (на противагу “Krym”), “Black Sea” і “Sea of Azov”.

Таблиця 1

**Транслітерації українського алфавіту латиницею № 55-01 редакція
від 27.01.2010**

Український алфавіт	Латиниця	Позиція у слові	Приклади написання українською мовою	Приклади написання латиницею
Аа	Aa		Алушта Андрій	Alushta Andrii
Бб	Bb		Борщагівка Борисенко	Borshchahivka Borysenko
Вв	Vv		Вінниця Володимир	Vinnytsia Volodymyr
Гг	Hh		Гадяч Богдан Згурський	Hadiach Bohdan Zghurskyi
Ґґ	Gg		Ґалаган Ґоргани	Galagan Gorgany
Дд	Dd		Донецьк Дмитро	Donetsk Dmytro
Ее	Ee		Рівне Олег Есмань	Rivne Oleh Esman
Єє	Ye ie	на початку слова в інших позиціях	Єнакієве Гаєвич Короп'є	Yenakiieve Haievych Koropie

Жж	Zh zh		Житомир Жанна Жежелів	Zhytomyr Zhanna Zhezheliv
Зз	Zz		Закарпаття Казимирчук	Zakarpattia Kazymyrchuk
Ии	Yu		Медвин Михайленко	Medyn Mykhailenko
Іі	Ii		Іванків Іващенко	Ivankiv Ivashchenko
Її	Yi i	на початку слова в інших позиціях	Їжакевич Кадіївка Мар'їне	Yizhakevych Kadyivka Marine
Йй	Y i	на початку слова в інших позиціях	Йосипівка Стрий Олексій	Yosypivka Stryi Oleksii
Кк	Kk		Київ Коваленко	Kyiv Kovalenko
Лл	Ll		Лебедин Леонід	Lebedyn Leonid
Мм	Mm		Миколаїв Маринич	Mykolaiv Marynych
Нн	Nn		Ніжин Наталія	Nizhyn Nataliia
Оо	Oo		Одеса Онищенко	Odesa Onyshchenko
Пп	Pp		Полтава Петро	Poltava Petro
Рр	Rr		Решетилівка Рибчинській	Reshetylivka Rybchynskyyi
Сс	Ss		Суми Соломія	Sumy Solomiia
Тт	Tt		Тернопіль Троць	Ternopil Trots
Уу	Uu		Ужгород Уляна	Uzhhorod Uliana
Фф	Ff		Фастів Філіпчук	Fastiv Filipchuk
Хх	Kh kh		Харків Христина	Kharkiv Khrystyna
Цц	Ts ts		Біла Церква Стеценко	Bila Tserkva Stetsenko

Чч	Ch ch		Чернівці Шевченко	Chernivtsi Shevchenko
Шш	Sh sh		Шостка Кишеньки	Shostka Kyshenky
Щщ	Shch shch		Щербухи Гоща Гаращенко	Shcherbukhy Hoshcha Harashchenko
Юю	Yu iu	на початку слова в інших позиціях	Юрій Корюківка	Yurii Koriukivka
Яя	Ya ia	на початку слова в інших позиціях	Яготин Ярошенко Костянтин Знам'янка Феодосія	Yahotyn Yaroshenko Kostiantyn Znamianka Feodosiia

Література:

Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 55 Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-п/conv>. (дата звернення: 27.01.2021)

Практична робота № 4

Тема: Методика оформлення списку літератури за міжнародними стилями

Мета: Оволодіти навичками написання списків літературних джерел за правилами транслітерації та міжнародних стилів.

Обладнання: Таблиця стандартів української транслітерації, реферативні журнали, наукові журнали.

Контрольні питання:

1. Латинізація та її види.
2. Історія формування транслітерації в Україні.
3. Основні постулати транслітерації.
4. Назвіть особливості транслітерації літер «Г», «Г», «Ж».
5. Назвіть особливості транслітерації літер «Є», «Ї», «Й».

6. Назвіть особливості транслітерації літер «Х», «Ч», «Ц».
7. Назвіть особливості транслітерації літер «Ш», «Щ».
8. Назвіть особливості транслітерації літер «Ю», «Я».

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом.
2. Написати, використовуючи зразки, 4 літературних джерела за обраною темою, кожним із стилів: ACS STYLE та CHICAGO STYLE.

Інформаційний матеріал

У науковому світі існує понад 6 тисяч різних стилів (правил) цитування джерел в наукових роботах залежно від галузі, місця, в якому публікується робота, тощо. Ці правила розроблялися фаховими науковими об'єднаннями (наприклад, стиль цитування Асоціації сучасної мови (MLA Citation Style), стиль цитування Американського хімічного товариства (ACS Citation Style) чи стиль цитування Інституту інженерів з електротехніки та електроніки (IEEE Citation Style)), університетами чи їх підрозділами (наприклад, Гарвардський стиль цитування (Harvard Citation Style) чи Стандарт Оксфордського університету для цитування юридичних документів (OSCOLA style)). Правила оформлення цитувань та посилань введено в систему міжнародних стандартів ISO та національного стандарту ДСТУ в Україні, який введено в дію з 1 липня 2016 року.

Стиль американського хімічного товариства (ACS STYLE)

Сфера застосування – хімія та інші природничі науки

Посилання на джерело у тексті може цитуватись як у вигляді (№) номеру видання у круглих дужках (за умови нумерації списку джерел), так і у вигляді (автор, рік) прізвища автора і через кому року видання публікації (за умови, що список джерел не нумерується).

Наприклад:

Вже через три доби на поверхні вугільних гранул починає формуватися біоплівка (5).

Вже через три доби на поверхні вугільних гранул формується біоплівка (Клименко, 2013).

Зразок оформлення списку використаних джерел за ACS STYLE

Монографія:

Прізвище1, Ініціали1; Прізвище2, Ініціали2; Прізвище3, Ініціали3; та ін. Назва Книги, Номер видання; Інформація про Серію; Видавництво: Місце Видання, Рік; Номер тому; сторінковий інтервал.

Сухомлін, К.Б., Зінченко, О.П. *Мошки (Diptera: Simuliidae) Волинського Полісся*; РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки: Луцьк, 2007; 308 с.

Монографія (онлайн) з друкованим аналогом:

Прізвище, Ініціали. *Назва Книги* [Online]; Інформація про Серію; Видавництво: Місце Видання, Рік; Номер тому, сторінковий інтервал. URL (дата звернення).

Petty, M. C. *Molecular Electronics: From Principles to Practice* [Online]; Wiley & Sons: Chichester, UK, 2007; pp 65–128. <http://onlinelibrary.wiley.com/book/10.1002/9780470723890> (accessed Oct. 20, 2015).

Шацьке поозер'я. Т. 8 : Тваринний світ : кол. моногр. [Онлайн] / за ред. П. Я. Кілочницького; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. – Вежа-Друк: Луцьк, 2016; 611 с. Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/11068> (дата звернення Січ. 27, 2021).

Монографія (онлайн) без друкованого аналогу:

Прізвище, Ініціали. *Назва Книги* [Online]; Інформація про Серію; Видавництво: Місце Видання, Рік; Номер тому, сторінковий інтервал. URL (дата звернення).

Adler, P. H.; Crosskey R. W. *World blackflies (Diptera: Simuliidae): A comprehensive revision of the taxonomic and geographical inventory* [Online] 2012, 119 p. Available from: <http://www.clemson.edu/cafls/departments/esps/biomia/pdfs/blackflyinventory.pdf> (Accessed Лип. 10, 2020).

Шацьке поозер'я. Тваринний світ [Онлайн] П. Я. Кілочницький, Ред.; Вежа-Друк: Луцьк, 2016. (електрон. опт. диск (CD-ROM). Об'єм даних 486 Мб) (дата звернення Січ. 27, 2021).

Стаття у збірнику, журналі:

Прізвище, Ініціали. Назва Статті. *Назва Журналу*. Рік, Номер тому (Номер випуску), сторінковий інтервал.

Бусленко, Л. В., Іванців, В. В., Щепна, Л. В. Дощові черв'яки в системі екологічної мережі Західно-Подільської височинної області. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. **2018**. (15). 161–165.

Gryaznov, A. I. The morphology of the abdominal sclerites female blood-sucking blackflies Simuliidae [Morfologiya bryushnykh skleritov samok krovososushchikh moshek Simuliidae]. *Morphology and Ecology of Diptera*. **1984**, 51-73. [In Russian].

Стаття у збірнику, журналі (онлайн):

Прізвище, Ініціали. Назва Статті. Назва Журналу [Online], Рік, Номер тому (Номер випуску), сторінковий інтервал або Номер Статті або інша ідентифікаційна інформація. DOI *. URL (дата звернення)

Sukhomlin, K. B. Preliminary Analysis of Phylogenetic Relationships Among Palaearctic Simuliinae (Diptera, Simuliidae) Inferred from Morphological Characters. *Vestnik Zoologii* [Online], **2012**, 46 (6), 515–532. DOI 10.2478/v10058-012-0045-6. Available from: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/109576>. (accessed Jan. 27, 2021)

Харченко, Л. П. Ликова І. О. Гістологічна будова травного тракту куликів (Aves, Charadrii). *Вісник Дніпропетровського університету. Біологія, екологія*. [Online], 2014, 22 (2), 122-132. doi:10.15421/011418. Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fbem/program_56a6729a44254.pdf (дата звернення Січ. 27, 2021)

Чикаго стиль: автор-дата (CHICAGO STYLE: AUTHOR-DATE)

Сфера застосування – фізичні, природничі та суспільні науки

Бібліографія наводиться в алфавітному порядку (за прізвищем автора або редактора/укладача, якщо немає автора). Кожен бібліографічний опис джерела починається з нового рядка з вирівнюванням по ширині без відступів. Між кожним бібліографічним описом має бути проміжок в один рядок. Якщо бібліографічний опис джерела займає кілька рядків, тоді перший рядок опису вирівнюється по ширині без відступів, а наступні рядки – з відступом у 0,5 см.

Монографія:

Прізвище1, Ім'я1, Ім'я2 Прізвище2, Ім'я3 Прізвище3, та Ім'я4 Прізвище4. Рік.
Назва книги: Підназва. Місце видання: Видавництво.

Сухомлін, К.Б. та О.П. Зінченко. 2007. *Мошки (Diptera: Simuliidae) Волинського Полісся*; Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки.

Монографія без автора:

Прізвище редактора або перекладача або укладача, Ім'я, відповідальність. Рік.
Назва книги: Підназва. Місце видання: Видавництво.

Кілочицький, П. Я., ред. 2016. *Шацьке поозер'я. Тваринний світ.* Вежа-Друк: Луцьк. (електрон. опт. диск (CD-ROM)). Об'єм даних 486 Мб).

Монографія електронна:

Прізвище, Ім'я. Рік. *Назва книги: Підназва.* Місце видання: Видавництво. URL.

Adler, P. H.; Crosskey R. W. 2012. *World blackflies (Diptera: Simuliidae): A comprehensive revision of the taxonomic and geographical inventory*, 119 p. Available from: <http://www.clemson.edu/cafls/departments/esps/biomia/pdfs/blackflyinventory.pdf> (Accessed 27.01.2021).

Стаття у журналі:

Прізвище, Ім'я. Рік. «Назва статті: Підназва.» *Назва журналу* Номер журналу: Сторінковий інтервал всієї статті.

Бусленко, Л. В., Іванців, В. В., Щепна, Л. В. 2018. «Дощові черв'яки в системі екологічної мережі Західно-Подільської височинної області». *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. 15: 161–165.

Стаття у журналі (онлайн):

Прізвище, Ім'я. Рік. «Назва статті: Підназва.» *Назва журналу* Номер журналу: Діапазон сторінок всієї статті. Дата звернення. DOI або URL.

Харченко, Л. П. Ликова І. О. 2014. «Гістологічна будова травного тракту куликів (Aves, Charadrii).» *Вісник Дніпропетровського університету. Біологія, екологія*. 22 (2): 122-132. Травень 10, 2017. doi:10.15421/011418. http://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fbem/program_56a6729a44254.pdf

Література:

Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 117 с. Режим

доступу : http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/18681/1/Academ_4_12_red1.pdf
(дата звернення: 27.01.2021)

Практична робота № 5

Тема: Методика оформлення списку літератури за допомогою порталу VAK.in.ua

Мета: Оволодіти навичками написання списків літературних джерел за допомогою порталу VAK.in.ua.

Обладнання: комп'ютери з виходом у Інтернет.

Контрольні питання:

1. Міжнародні стилі цитування літературних джерел.
2. Стил ь американського хімічного товариства (ACS STYLE).
3. Особливості посилання на літературне джерело у тексті за ACS STYLE.
4. Особливості оформлення монографії за ACS STYLE.
5. Особливості оформлення статті за ACS STYLE.
6. Чикаго стиль: автор-дата (CHICAGO STYLE: AUTHOR-DATE).
7. Особливості посилання на літературне джерело у тексті за CHICAGO STYLE.
8. Особливості оформлення монографії за CHICAGO STYLE.
9. Особливості оформлення статті за CHICAGO STYLE.

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом.
2. Написати, використовуючи портал VAK.in.ua 4 літературних джерела за обраною темою. Продемонструвати оформлення літературних джерел викладачу з екрану комп'ютера або у роздрукованому вигляді.

Інформаційний матеріал

Портал VAK.in.ua присвячений полегшенню процедури оформлення наукових джерел відповідно до вимог Вищої атестаційної комісії (ВАК)

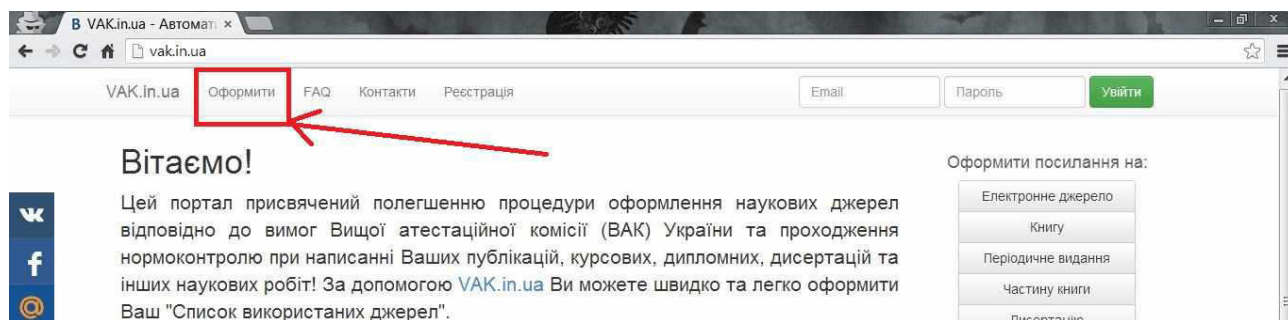
України та проходження нормоконтролю при написанні публікацій, курсових, дипломних, дисертацій та інших наукових робіт.

Ви можете використовувати VAK.in.ua без реєстрації, однак у даному випадку усі оформлені Вами джерела будуть у вільному доступі для усіх користувачів ресурсу.

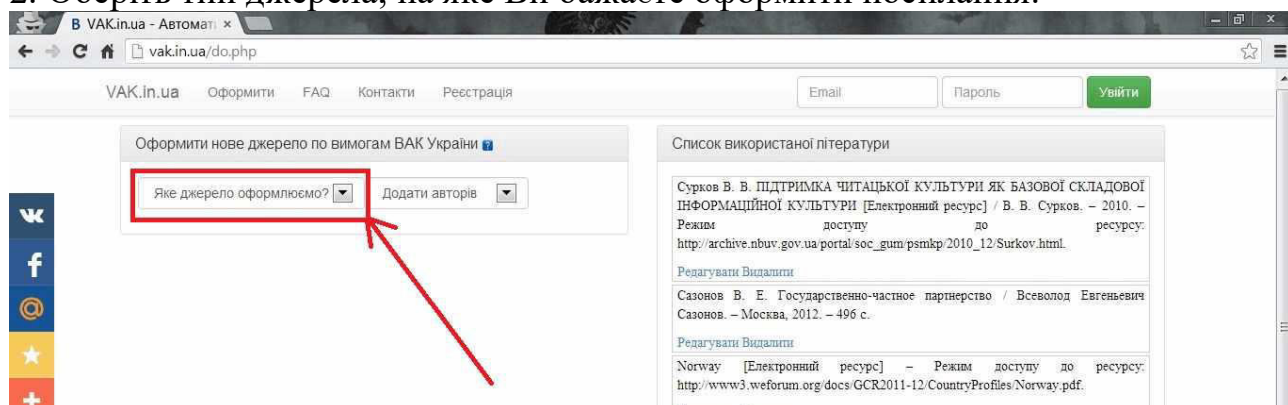
Якщо Ви бажаєте скористатися перевагами безкоштовного акаунту, будь ласка, зареєструйтесь. Після реєстрації усі оформлені Вами джерела будуть доступні лише у Вашому профілі.

Методика роботи порталу.

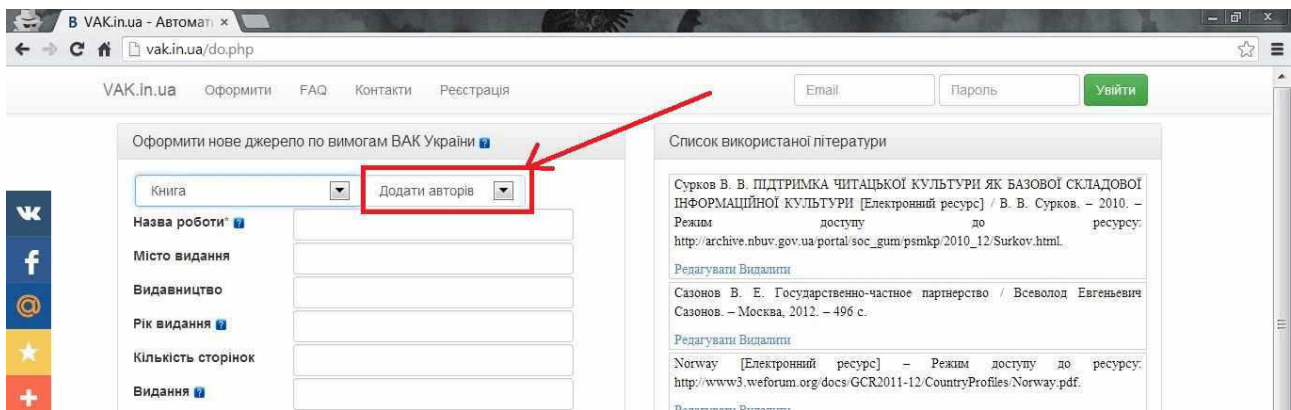
1. На головній сторінці оберіть пункт "Оформити".

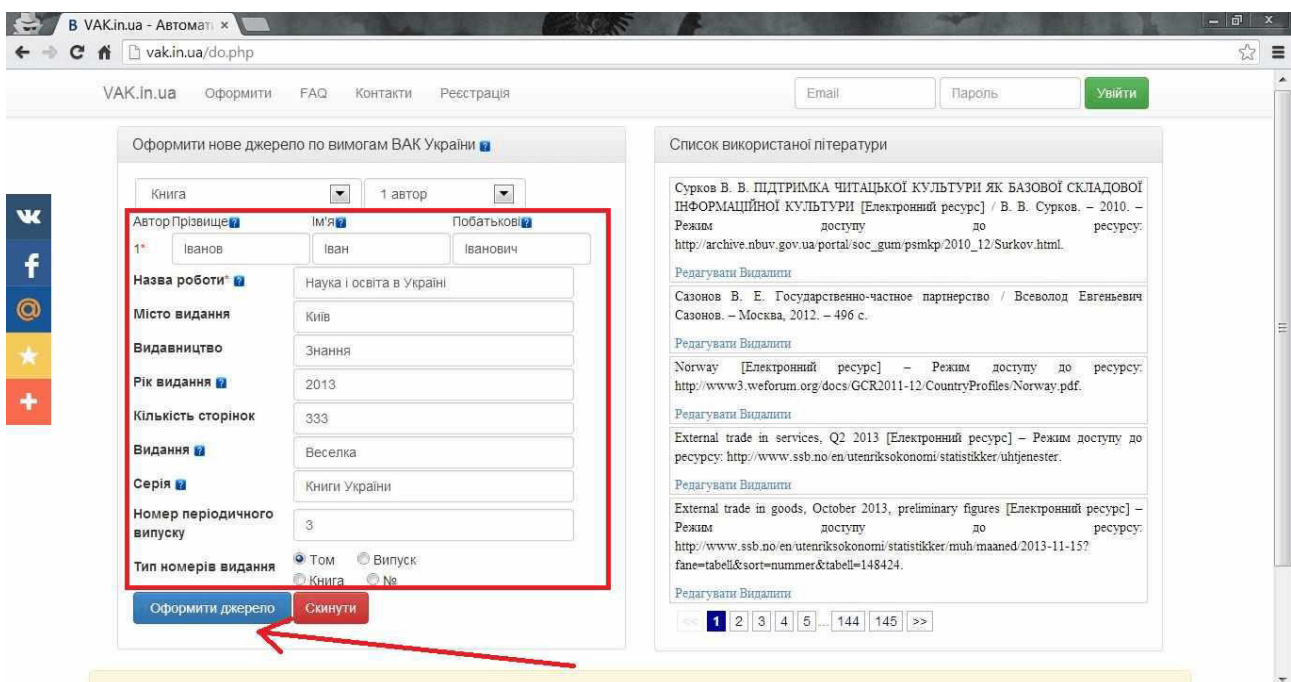
2. Оберіть тип джерела, на яке Ви бажаєте оформити посилання.

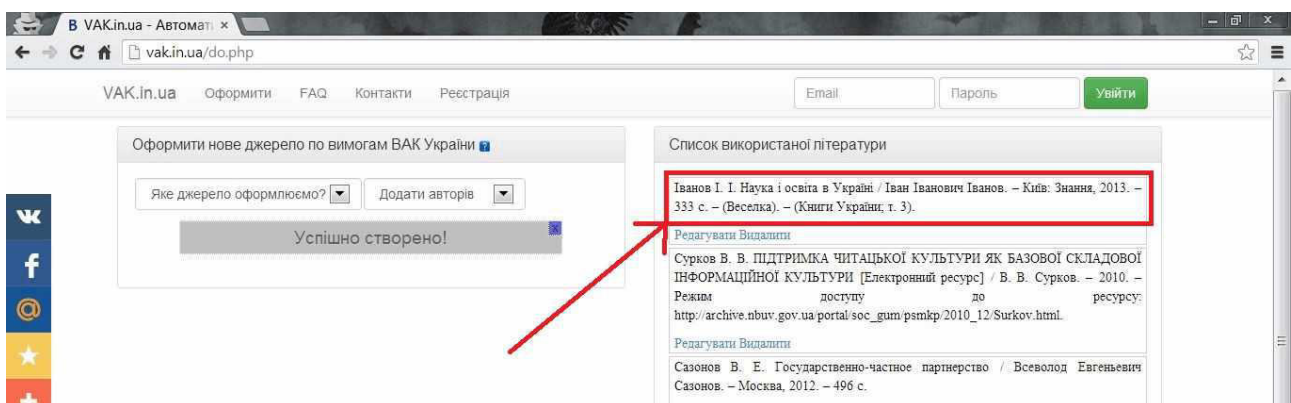
3. Оберіть кількість авторів роботи, на яку Ви бажаєте оформити посилання. Якщо Вам невідомі автори, пропустіть цей крок та залиште поле пустим.

4. Заповніть відповідні поля, як-то назва роботи, рік публікації, видавництво та ін. та натисніть кнопку "Оформити джерело".

5. У списку справа з'явиться останнє оформлене Вами джерело. Скопіюйте його та вставте у Ваш список використаної літератури.

Література:

Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Режим доступу :
http://moodle.oa.edu.ua/file.php/1/Library_Standart_DSTU_GOST_7.1_2006.pdf
(дата звернення: 30.11.2020)

ВАК.in.ua. Автоматичне оформлення джерел по ВАК України. Режим доступу: <http://vak.in.ua> (дата звернення: 30.11.2020)

Практична робота № 6

Тема: Методика підготовки і оформлення доповіді та постера

Мета: Ознайомитись із вимогами щодо написання й оформлення доповіді та постера.

Обладнання: Матеріали бакалаврського дослідження, зразки постерів з міжнародних конференцій.

Контрольні питання:

1. Загальна характеристика порталу ВАК.in.ua.
2. Наукове пізнання та його характеристики.
3. Практика та її характеристики.
4. Дайте визначення понять «дослідник», «науковець», «вчений», «науковий працівник».
5. Наукова школа та вимоги до неї.
6. Ознаки наукової школи.
7. Лідер наукової школи та його функції.
8. Дайте визначення понять «наукова концепція», «концептуальність».
9. Дайте характеристику понять «науковий факт», «наукове дослідження».
10. Наукова діяльність та її види.

Завдання:

1. Написати доповідь за проміжними результатами дослідження.
2. Проаналізувати правильність оформлення запропонованих постерів.

Інформаційний матеріал

Найбільш поширеною формою усного оприлюднення наукових результатів є доповідь та повідомлення.

Доповідь – це одна з багатьох форм оприлюднення результатів наукової роботи, можливість за короткий термін "увійти" в наукове товариство за умови яскравого виступу. Якщо доповідь зроблено за змістом кваліфікаційної роботи, студент забезпечує апробацію своєї роботи.

Обсяг доповіді становить 8-12 сторінок (до 30 хвилин), 4-5 сторінок (5-7 хвилин).

Доповідь – документ, у якому викладаються певні питання, даються висновки, пропозиції. Вона призначена для усного (публічного) прочитання та обговорення.

Розрізняють такі види доповідей:

- звітні (узагальнення стану справ, ходу роботи за певний час);
- поточні (інформація про хід роботи);
- на наукові теми.

Наукова доповідь – це публічно виголошене повідомлення, розгорнутий виклад певної наукової проблеми (теми, питання).

Наукова доповідь (повідомлення) має носити характер творчої самостійної науково-дослідної роботи. Виклад матеріалу не повинен обмежуватися лише описовим підходом до розкриття обраної теми, а також має відображати авторську аналітичну оцінку й власну точку зору на можливі варіанти вирішення проблеми.

Тривалість доповіді (повідомлення) – від 5 до 7 хвилин. При написанні доповіді слід зважати на те, що за 2,5 хвилини людина може прочитати матеріал, надрукований на 1 сторінці машинописного тексту (через 1,5 інтервали).

Структура тексту доповіді:

1. Вступ. Визначається тема доповіді, вказується актуальність проблеми, її значення, можливе викладення історії питання. Зазначаються підстави, причини, проблемна ситуація, що зумовила необхідність написання доповіді.

2. Коротке ознайомлення з методикою роботи та обсягом опрацьованого матеріалу.

3. Основна частина, де аналізується нинішній стан проблеми, наводяться аргументи, обґрунтовується основна ідея автора.

4. Підсумкова частина містить висновки, рекомендації, пропозиції. Висновки мають бути чіткими, лаконічними, щоб підсумувати найбільш важливі положення.

Рекомендації, яких варто дотримуватись під час оприлюднення наукової доповіді:

1. Відповідний зовнішній вигляд. Доречно мати діловий стиль одягу та аксесуари.

2. Наявність повного тексту доповіді, без скорочень та абревіатур.

3. Наявність презентації (під час виступу потрібно лише коментувати інформацію на слайдах, а не повторювати її).

4. Необхідність дотримання наукового стилю доповіді.

5. Дотримання культури мовлення.

6. Обов'язковими є висновки та розкриття перспектив розв'язання окресленої проблеми.

7. Після доповіді можливі запитання від присутніх.

8. Наприкінці виступу слід подякувати за увагу, поставлені запитання, зроблені зауваження.

Специфіка усного виступу має суттєві відмінності від друкованого змісту і форми. При написанні доповіді слід зважати на те, що:

- суттєва частина матеріалу опублікована в тезах доповіді,

- частина матеріалу подається на плакатах (слайдах, моніторі комп'ютера, схемах, діаграмах, таблицях та ін.). Тому доповідь повинна містити коментарі, а не повторення ілюстративного матеріалу.

Вимоги до оформлення постерів

Постер (стенд) – це паперовий чи картонний плакат, як правило, шириною 125×125 см. Зразок оформлення рис. А. 1.

Стендова доповідь повинна містити:

- заголовок (назву роботи),
- повну інформацію про автора (прізвище, ім'я, по батькові автора; навчальний заклад; населений пункт; прізвище, ім'я, по батькові та посаду наукового керівника),
- короткий виклад роботи (мета і завдання роботи, матеріали і методи її виконання, результати і висновки).

Рекомендований розмір заголовка доповіді – не менше 100 пт, розмір тексту – не менше 20 пт, міжрядковий інтервал – 1,5. Назву доповіді слід зробити конкретною і якомога коротшою для кращого сприймання учасниками.

Рисунки повинні бути чіткі, з підписами та розшифрованими умовними позначеннями. У тексті повинні бути посилання на всі рисунки.

Речення слід робити короткими, конкретними, однозначними, використовувати максимум графічного матеріалу і мінімум тексту.

Література:

Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с. Режим доступу: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/558/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень.pdf> (Дата звернення: 27.01.2021)

Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

Практична робота № 7

Тема: Методика підготовки і оформлення презентації

Мета: Ознайомитись із вимогами щодо оформлення презентації та навчитись виготовляти презентацію.

Обладнання: Персональні комп'ютери з програмою PowerPoint.

Контрольні питання:

1. Доповідь її роль та види.
2. Структура доповіді.
3. Рекомендації, яких варто дотримуватись під час оприлюднення наукової доповіді.
4. Постер та вимоги до оформлення.
5. Структура постера.
6. Зміст і характер науково-дослідної роботи студентів.
7. Напрямки науково-дослідної діяльності студентів закладу вищої освіти.
8. Завдання науково-дослідної діяльності студентів.
9. Види науково-дослідної роботи студентів.
10. Кваліфікаційна робота та її функції.
11. Науково-дослідна робота студентів поза навчальним процесом.

Завдання:

1. Створити коротку (до 20 слайдів) презентацію в програмі Microsoft PowerPoint, яка має містити: текст, рисунок, діаграму, таблицю.
2. Проаналізувати правильність оформлення запропонованих зразків презентацій.

Інформаційний матеріал

Мультимедійна презентація – це програма, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти і анімації.

Вимоги до мультимедійної презентації:

1. Дотримання єдиного стилю оформлення.
2. Всі слайди презентації повинні бути виконані в програмі Microsoft Power Point будь-якої версії в єдиному стилі.
3. Розмір файлу повинен бути не більш ніж 2Мб, кількість слайдів 15-20 шт.
4. Має бути титульний, інформаційний та закріплюючий слайди.

5. Титульний слайд повинен відображати тему презентації і хто її виконав (прізвище, ім'я, вуз, місто). На закріплюючому слайді вказується, звідки взяли інформацію і ілюстрований матеріал (автор, рік видання, адреса сайту).

6. Формат слайдів. Параметри сторінки: розмір слайдів – екран; орієнтація – альбомна; ширина – 24 см.; висота – 18 см.; нумерація слайдів з «1».

7. Формат видачі слайдів – «Презентація на екрані».

8. Оформлення слайдів: а) шрифт для використання: Times New Roman; б) не можна змішувати різні типи шрифтів в одній презентації; в) написання: звичайний, курсив, напівжирний; г) колір і розмір шрифту має бути підібраний так, щоб всі надписи чітко читати на вибраному полі слайду.

9. В титульному і заключному слайді використання анімаційних об'єктів не допускається.

10. Не слід заповнювати один слайд великим об'ємом інформації.

11. Потрібно використовувати короткі слова та речення.

12. Найбільш важлива інформація повинна знаходитись в центрі екрану.

13. Вимоги до інформації: достовірність, повнота, використання сучасних джерел інформації, достатність.

14. Вимоги до тексту: науковість, логічність, доступність, однозначність, лаконічність, завершеність.

15. Відсутність граматичних та інших помилок.

16. На одному слайді рекомендується використовувати не більш ніж 3 кольори: один для фону, другий для заголовку, третій для тексту.

17. Для фону слід використовувати однотонні, світлі, холодні відтінки (синій, зелений).

18. В мультимедійній презентації необхідно підібрати таке співвідношення: фон – колір шрифту, яке не стомлює очі і дозволяє легко читати текст.

19. Використовуйте можливості комп'ютерної анімації для представлення інформації на слайді.

20. Слід використовувати ефекти анімації в середині слайду та при зміні слайду.

21. Анімація об'єктів повинна проходити автоматично. Анімація об'єктів «за кліком» не допускається.

22. Таблична інформація вставляється в матеріал, як таблиця текстового процесора MS Word або табличного процесора MS Excel.

23. Не слід використовувати таблиці з великою кількістю даних.

24. Діаграми готуються з використанням майстра діаграм табличного процесора MS Excel.

25. Надписи до ілюстрованого матеріалу повинні сприяти правильному сприйняттю запропонованого матеріалу (Наприклад: не «Ми у лісі», а краще використовувати «Дослідження рослинності лісу за ярусами»).

26. Для файлу мультимедійної презентації слід надати ім'я, він повинен мати розширення ppt. Наприклад: Петренко А. С. – petrenko_as.ppt або as_petrenko.ppt

Література:

Вимоги до мультимедійної презентації. Режим доступу: http://znz1-melitopol.at.ua/index/vimogi_do_multimedijnoji_prezentaciji/0-107 (Дата звернення: 30.11.2020)

Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с. Режим доступу: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/558/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень.pdf> (Дата звернення: 27.01.2021)

Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Практична робота № 8

Тема: Особливості написання тез доповідей

Мета: Ознайомитись із особливостями структури і написання тез доповідей.

Контрольні питання:

1. Презентація та її значення.
2. Загальні вимоги до створення мультимедійної презентації та назви файла.
3. Вимоги до тексту на слайдах презентації.
4. Вимоги до фону на слайдах презентації.
5. Вимоги до зображень на слайдах презентації.
6. Вимоги до кольорового вирішення слайдів презентації.
7. Вимоги до анімації на слайдах презентації.
8. Вимоги до таблиць на слайдах презентації.
9. Відповідність доповіді і презентації.

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом до практичної роботи.
2. Написати тези доповіді за попередніми результатами дослідження.

Інформаційний матеріал

Тези (гр. thesis – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані основні ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці.

Тези доповіді – це опубліковані до початку наукової конференції (з'їзду, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, що містять виклад основних аспектів наукової доповіді. Вони фіксують науковий пріоритет автора, містять матеріали, не викладені в інших публікаціях.

Рекомендований обсяг тез наукової доповіді – 2–3 сторінки машинописного тексту через 1–1,5 інтервали.

При підготовці тез наукової доповіді слід дотримуватися таких правил:

- у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали; при необхідності вказують інші дані, які доповнюють відомості про автора (студент, аспірант, викладач, місце роботи або навчання);
- назва тез доповіді коротко відображає головну ідею, думку, положення

(2–5 слів);

- виклад суті доповіді здійснюється за такою послідовністю тез: актуальність проблеми; стан розробки проблеми (перелічуються вчені, які зверталися до розробки цієї проблеми); наявність проблемної ситуації; необхідність у її вивченні, вдосконаленні з огляду на сучасний стан її розробки, втілення; основна ідея, положення, висновки дослідження, якими методами це досягається; основні результати дослідження, їх значення для розвитку теорії та (або) практики.

Посилання на джерела, цитати в тезах доповіді використовуються рідко. Допускається опускати цифровий, фактичний матеріал.

Формулювання кожної тези починається з нового рядка. Кожна теза містить самостійну думку, що висловлюється в одному або кількох реченнях. Виклад суті ідеї чи положення здійснюється без наведення конкретних прикладів.

Матеріали конференцій (тези доповідей) належать до опублікованих праць, які лише додатково відображають наукові результати роботи, тобто засвідчують апробацію результатів дослідження або підтверджують їх впровадження, висвітлюють певні процеси їх отримання.

Зразок оформлення тез доповідей на студентську наукову конференцію «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень»

Проць Катерина – студентка IV курсу
факультету біології та лісового господарства
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: кандидат біологічних
наук, доцент Т. В. Качинська

**Дослідження часових показників варіативності серцевого ритму під час
застосування біологічного зворотнього зв'язку**

Текст тез.

Джерела та література

До 5 першоджелел

Література:

Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с. Режим доступу: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/558/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень.pdf> (Дата звернення: 27.01.2021)

Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Словенко Є. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення. К. : Лібра, 2004. 206 с.

Практична робота № 9

Тема: Особливості написання анотації та ключових слів до статті

Мета: Ознайомитись із особливостями написання анотацій та ключових слів.

Обладнання: Наукові журнали, збірники статей.

Контрольні питання:

1. Тези доповіді, їх функції.
2. Вимоги до оформлення тез доповідей.
3. Особливості посилання на літературні джерела.
4. Правила підготовки тез наукової доповіді.
5. Реферат, види рефератів.
6. Реферат для вступу в аспірантуру та його характеристики.
7. Загальні вимоги до рефератів.
8. Структура реферату.
9. Титульний аркуш реферату.

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом до практичної роботи.

2. Написати анотацію та ключові слова до статті за попередніми результатами дослідження.

Інформаційний матеріал

Анотація наукового тексту – це скорочений виклад змісту первинного документа з основними фактичними відомостями і висновками. Вона має повну змістову й частково формальну залежність від первинного документа. Анотацію наукового тексту розглядають як інтегральну модель документа, семантичні особливості якого подаються в максимально ущільненому вигляді без інтерпретації чи критичних зауважень. Анотація наукового тексту подає основні відомості й висновки, потрібні для початкового ознайомлення з документом.

Обсяг анотації для заміток і коротких повідомлень – 500 друкованих знаків, для більшості статей – 1000, для документів великого обсягу – 2500 друкованих знаків. Рекомендований середній обсяг анотації наукового тексту – 850 знаків (приблизно 0,5 сторінки формату А-4 через 1,5 інтервали).

Анотація подається паралельно українською, російською та англійською мовами Зразок оформлення додаток Б.

Ключові слова (Key word) – це слова і словосполучення, які використовуються для вираження певного аспекту змісту документа (або запиту); слова, які мають істотне смислове навантаження. Вони можуть служити ключем під час пошуку інформації в інтернеті чи на сторінці сайту.

Ключові слова використовуються для систематизації масиву статей, вони дозволяють швидше знайти статтю, групувати схожі статті, класифікувати статті в рамках інших угруповань. Кількість ключових слів – 5–8. Словосполучення вважаються одним словом.

Ключові слова повинні відображати насамперед термінологічну область наукової статті:

- Які терміни використовуються у науковій статті ?
- З якими термінами може бути логічно пов'язана наукова стаття ?

- З якими назвами організацій, персон, географічних областей і т.п. асоціюється наукова стаття ?

Література:

Вимоги до анотування наукового тексту та зразки анотацій. – Режим доступу : http://udpu.org.ua/viewpage.php?page_id=232 (Дата звернення: 30.11.2020)

Правила написання анотації. Режим доступу : <http://bit.nau.edu.ua/journals/zi/abstract-guidelines-ukr.pdf> (Дата звернення: 30.11.2020)

Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с. Режим доступу: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/558/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень.pdf> (Дата звернення: 27.01.2021)

Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

Практична робота № 10

Тема: Особливості написання статті, рецензії, відгуку

Мета: Ознайомитись із особливостями написання статті в науковий журнал.

Обладнання: Наукові журнали, бланки рецензій

Контрольні питання:

1. Анотація наукового тексту, її роль.
2. Обсяг анотації.
3. Особливості викладу матеріалу у анотації.
4. Ключові слова та їх значення.

5. Вимоги до написання ключових слів.
6. Мови подання анотацій та ключових слів.
7. Наукова конференція та її роль у формуванні майбутнього фахівця.
8. Науково-практична конференція та її особливості.

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом до практичної роботи.
2. Ознайомитись із запропонованими примірниками статей.
3. Написати рецензію на статтю за зразком у додатку В.

Інформаційний матеріал

Наукова стаття – один із основних видів публікацій. Вона містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне окреме питання за темою, фіксує науковий пріоритет автора, робить її матеріал з надбанням фахівців.

Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам'ятки авторам.

Оптимальний обсяг наукової статті – 6–12 сторінок (0,5–0,7 друк. арк.).

Вимоги до оформлення статті:

- формат А-4, відстань між рядками – 1,5 інтервали, кегль 14, гарнітура Times; поля: ліворуч, угорі, внизу – 2,5 см, праворуч – 1 см; абзац – п'ять знаків (відступ 1,25);
- сторінки статті мають бути пронумеровані;
- не використовувати переносів;
- дробові числа подавати через кому (напр. 0,105), а не через крапку;
- формули: розмір шрифту – 11, великий індекс – 8, маленький індекс – 5, великий символ – 14, маленький символ – 11 пт;
- таблиці, рисунки, малюнки повинні мати нумерацію і назву;
- ілюстративний матеріал подавати в тексті, підписи набирати курсивом; рисунок, виконаний засобами MS Word, згрупувати як один об'єкт;

- список літератури оформляти за ДСТУ 7.1-84, скорочення слів і словосполучень – за ДСТУ 3582-97; цитувати не більше десяти джерел, в оглядах – до 30; на кожен позицію в списку літератури має бути посилання в тексті статті;

- посилаючись на статтю, в списку літератури обов'язково вказувати її авторів, назву, джерело видання, рік, випуск (число), сторінки; на книгу в цілому – авторів, назву (і жанр), місце видання, видавництво, рік та кількість сторінок; на інтернет-видання – джерело та дату використання;

- посилання робляться так: [1], тобто інформація міститься в джерелі 1; для кількох джерел одночасно: [7; 15; 18];

- ілюстрації – у форматі Windows, версії текстового редактора MS Word; для ілюстрацій – формат JPG, роздільна здатність – 300 dpi;

Структура статті:

1) УДК;

2) прізвище, ініціали автора;

3) учене звання, посада місце роботи автора, електронна адреса;

4) назва статті;

5) повна назва установи та підрозділу, де виконувалася робота;

6) резюме українською мовою (Викладаючи основні факти в анотаціях необхідно дотримуватися хронології статті і використовувати її підзаголовки в якості керівництва: ім'я, прізвище автора, назва статті, організація; актуальність; завдання роботи; метод або методологію проведення роботи (*описуються в тому випадку, коли вони відрізняються новизною або мають інтерес з точки зору даної роботи; в експериментальних роботах вказують джерела даних та характер їх обробки*); результати роботи (*наводяться основні теоретичні і експериментальні результати, виявлені взаємозв'язки і закономірності*); висновки (*можуть супроводжуватися рекомендаціями, оцінками, пропозиціями, гіпотезами, описаними в статті*). Обсяг анотації 2000-2500 знаків;

- 7) ключові слова українською мовою (до 10 слів);
- 8) прізвище, ініціали автора англійською мовою;
- 9) назва статті англійською мовою;
- 10) резюме англійською мовою;
- 11) ключові слова англійською мовою,
- 12) постановка наукової проблеми та її значення (вступ);
- 13) аналіз останніх досліджень із цієї проблеми;
- 14) формулювання мети та завдань статті;
- 15) матеріали і методи (для точних і природничих наук);
- 16) виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження;
- 17) висновки і перспективи подальших досліджень;
- 18) література (на кожен позицію є посилання в статті), примітки, джерела ілюстративного матеріалу, список нестандартних скорочень;
- 19) ORCID кожного з авторів статті (обов'язково);
- 20) адреса для листування, телефон (публікуються за бажанням автора).

Стаття має супроводжуватись рекомендацією наукового керівника (для студентів, аспірантів), наукового консультанта (для докторантів), рецензією від фахівця з науковим ступенем.

Рецензія – документ, який передбачає коментування основних положень рецензованої праці (тлумачення думки автора, висловлення особистого ставлення до поставленої проблеми); узагальнену аргументовану оцінку; висновки про значення аналізованої праці (зразок додаток В).

Типовий план написання тексту рецензії

1. Об'єкт і предмет аналізу.
2. Актуальність теми.
3. Короткий зміст.
4. Формулювання основної тези.
5. Загальна оцінка.
6. Недоліки, хиби, огріхи праці.

7. Висновки.

Відгук наукового керівника – документ, який відображає оцінку керівником особистих якостей студента, його старанність, обізнаність, особистий внесок у виконання роботи (зразок додаток Г).

Текст відгуку має бути написаний за таким планом:

а) заголовок із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові студента, номер групи, тема наукової роботи;

б) актуальність теми;

в) короткий критичний огляд змісту наукової роботи з виділенням найбільш важливих і значущих місць, у яких проявилася самостійність студента, його рівень теоретичної та практичної підготовки, ерудиція, біологічне мислення, знання літератури;

г) значущість висновків і практичних рекомендацій студента, основних результатів дослідження;

д) своєчасність виконання робочого плану-графіку;

е) відповідність наукової роботи виданому завданню;

ж) рівень розкриття плану наукової роботи;

з) коротка атестація автора наукової роботи як фахівця;

и) недоліки, допущені студентом у науковій роботі;

к) загальна оцінка наукової роботи;

л) прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання наукового керівника, підпис, дата.

Загальний обсяг відгуку на наукову роботу – 1-2 сторінки.

Література:

Вимоги до оформлення статей у «Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія Біологічні науки».

Режим

доступу:

<https://journalbio.vnu.edu.ua/index.php/bio/about/submissions#authorGuidelines>

(дата звернення: 27.01.2021)

Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч.

посібник. Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с. Режим доступу: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/558/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень.pdf> (Дата звернення: 27.01.2021)

Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Практична робота № 11

Тема: Редагування документів у Word

Мета: Ознайомитись із особливостями використання сервісів Word для редагування наукової роботи.

Обладнання: Персональні комп'ютери з виходом в Інтернет.

Контрольні питання:

1. Загальна характеристика наукової статті.
2. Вимоги до оформлення статті.
3. Структура статті.
4. Структура та обсяг анотації до статті.
5. Рецензія на статтю, структура, мета написання.
6. Відгук на статтю, наукову роботу, структура, мета написання.
7. Предметний науковий гурток, основні характеристики.
8. Проблемна група, основні характеристики.
9. Проблемні студентські лабораторії, основні характеристики.

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом до практичної роботи.
2. Відредагувати 1 сторінку запропонованого тексту. Продемонструвати відредагований текст викладачу з екрану комп'ютера або у друкованому вигляді.

Інформаційний матеріал

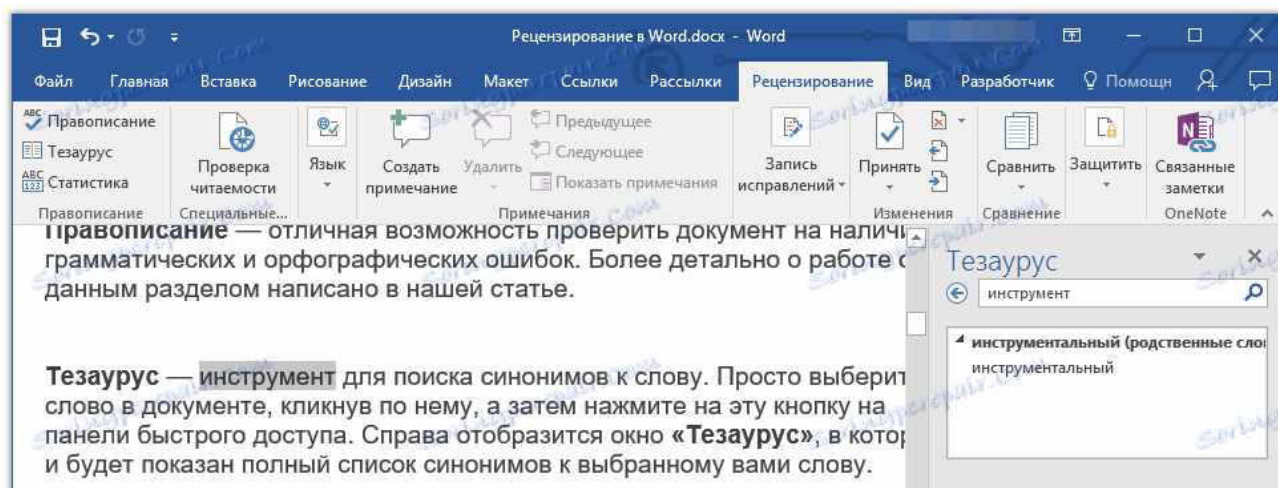
Microsoft Word - це зручний інструмент не тільки для набору тексту і його форматування, але і вкрай зручний засіб для подальшої зміни, редагування і правки. Для цього є «редакторська» складова програми.

Редакторський набір інструментів зібраний у вкладці «Рецензування» на панелі швидкого доступу. У цій групі міститься три важливих інструменти:

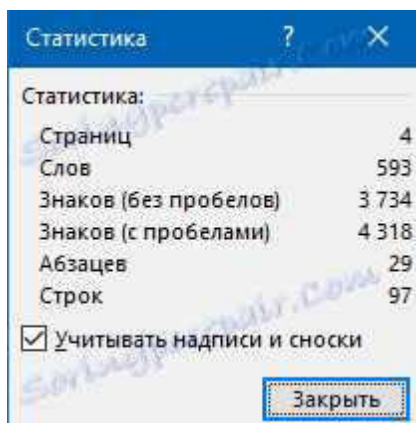
- Правопис;
- Тезаурус;
- Статистика.

Правопис – відмінна можливість перевірити документ на наявність граматичних і орфографічних помилок.

Тезаурус – інструмент для пошуку синонімів до слова. Просто виберіть слово в документі, клікніть по ньому, а потім натисніть на кнопку на панелі швидкого доступу. Справа відобразиться вікно «Тезаурус», в якому і буде показаний повний список синонімів до вибраного вами слову.

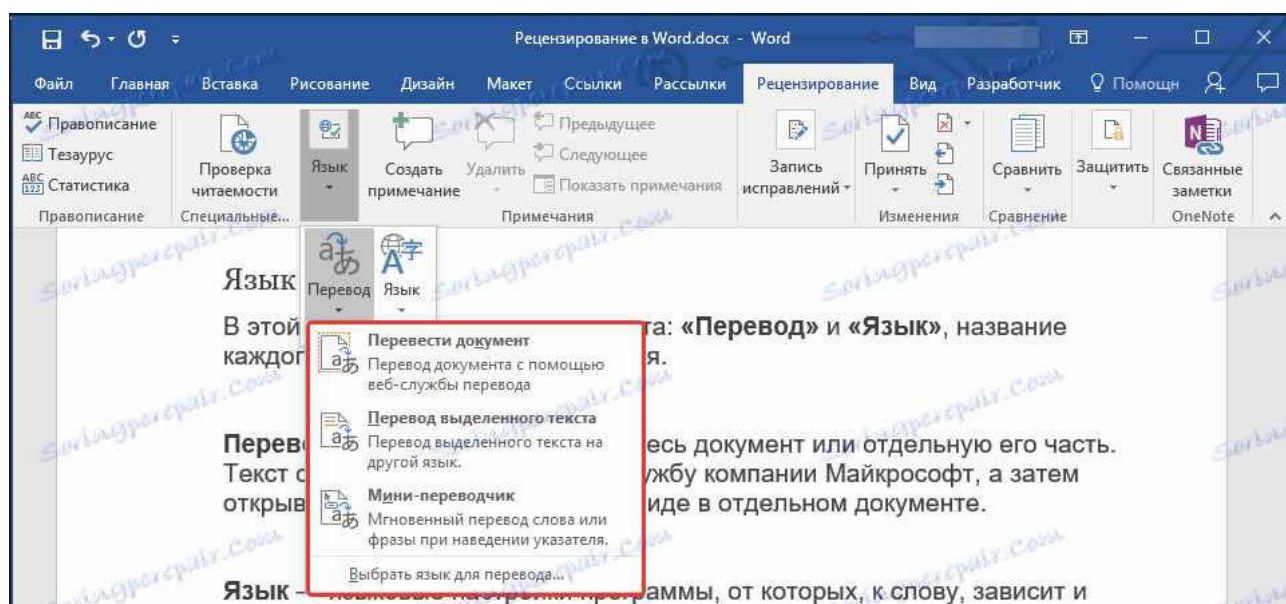

Статистика – інструмент, за допомогою якого можна підрахувати кількість пропозицій, слів і символів у всьому документі або його окремої частини. Окремо можна дізнатися інформацію про символи з пробілами і без пробілів.

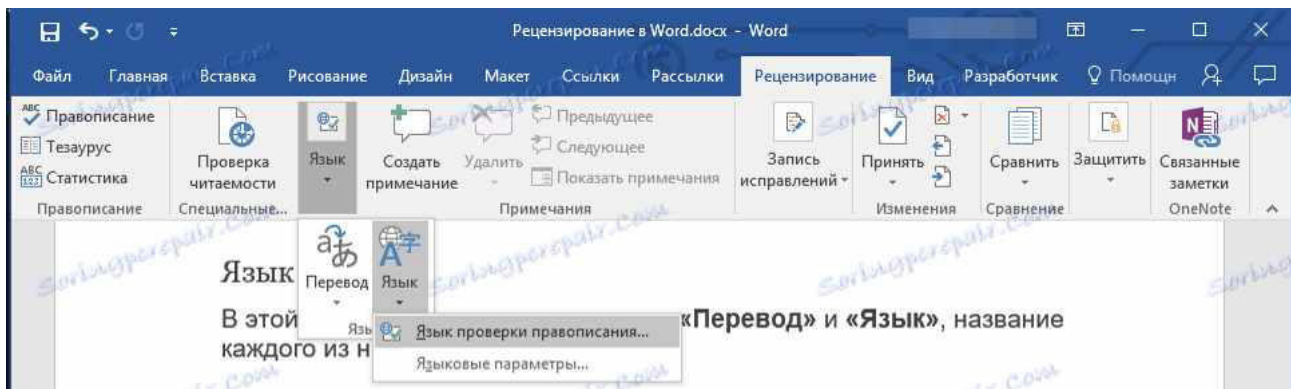

Мова. У цій групі всього два інструменти: «Переклад» та «Мова», назва кожного з них говорить сама за себе.

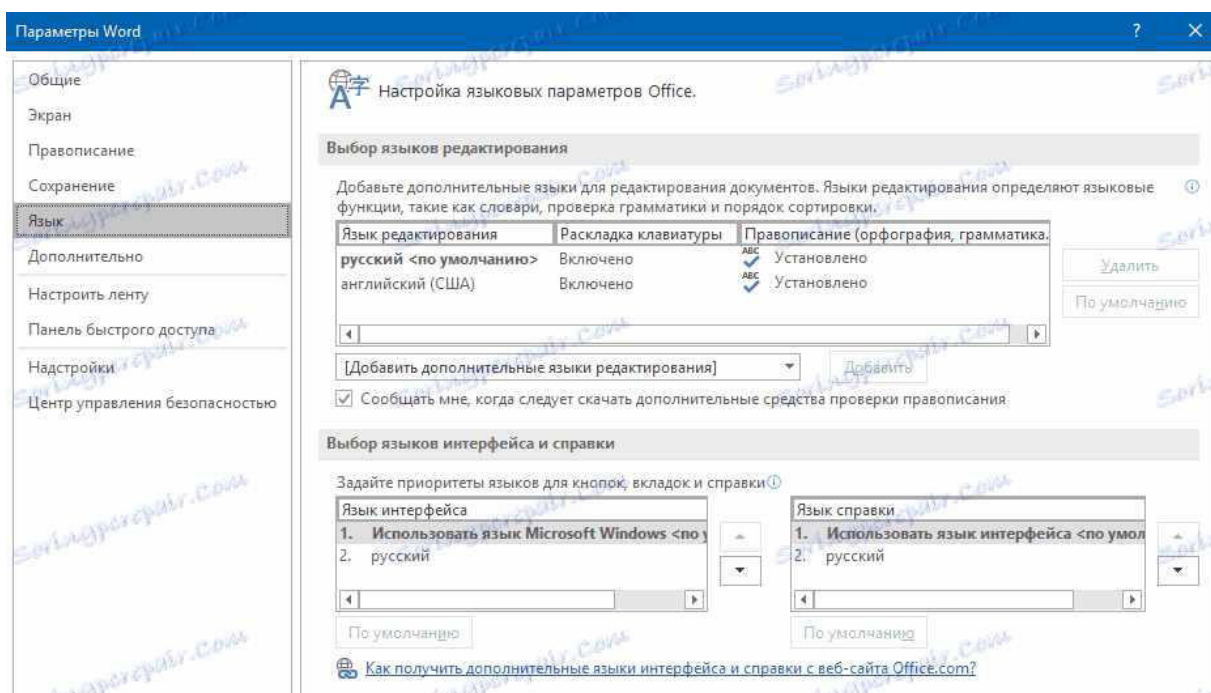
Переклад – дозволяє перевести весь документ або окрему його частину. Текст відправляється в хмарну службу компанії Майкрософт, а потім відкривається в уже перекладеному вигляді в окремому документі.

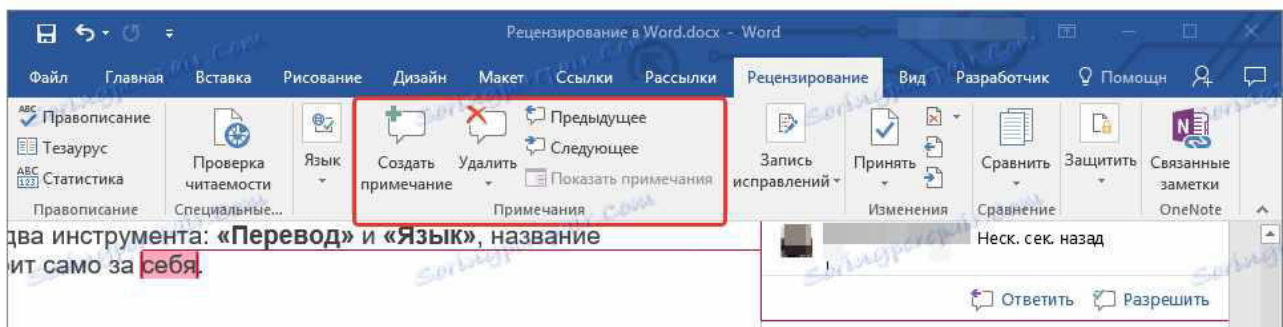
Мова – мовні настройки програми, від яких, до слова, залежить і перевірка правопису. Тобто, перш, ніж перевірити правопис в документі, необхідно переконатися в наявності відповідного мовного пакета, а також в тому, що саме він включений в даний момент.

Так, якщо у вас буде включена українська мова перевірки, а текст буде англійською, програма підкреслить його весь, як текст з помилками.

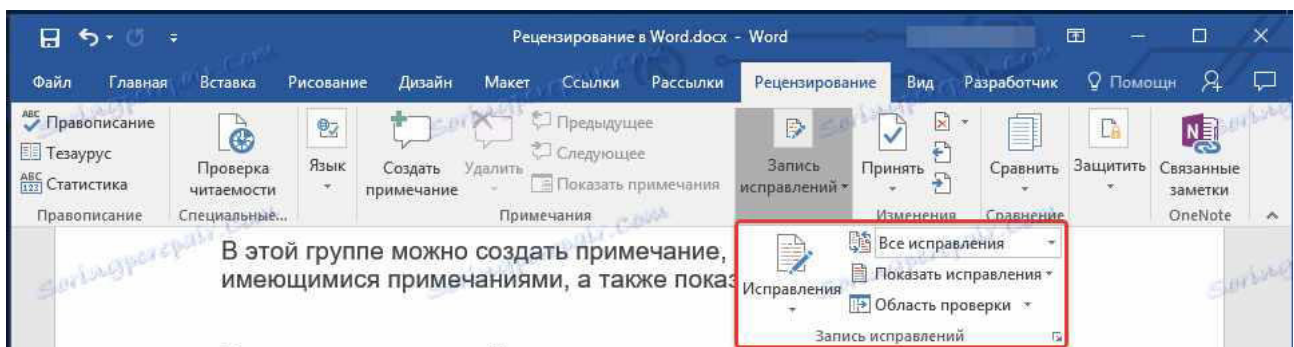

Примітки. Ця група містить в собі всі ті інструменти, які можна і потрібно використовувати в редакторській або спільній роботі над документами. Це можливість вказати автору на допущені неточності, внести зауваження, залишити побажання, підказки і т.д., залишивши при цьому незмінним початковий текст. Примітки – це свого роду позначки на полях.

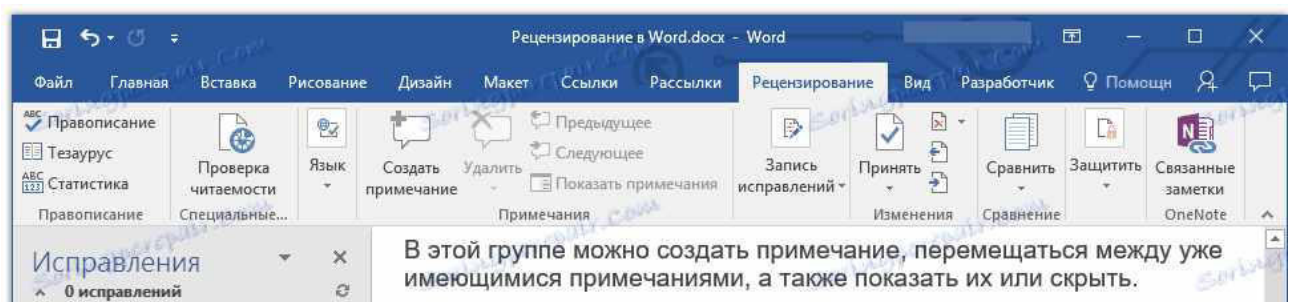

У цій групі можна створити примітку, рухатись між створеними примітками, а також показати або приховати їх.

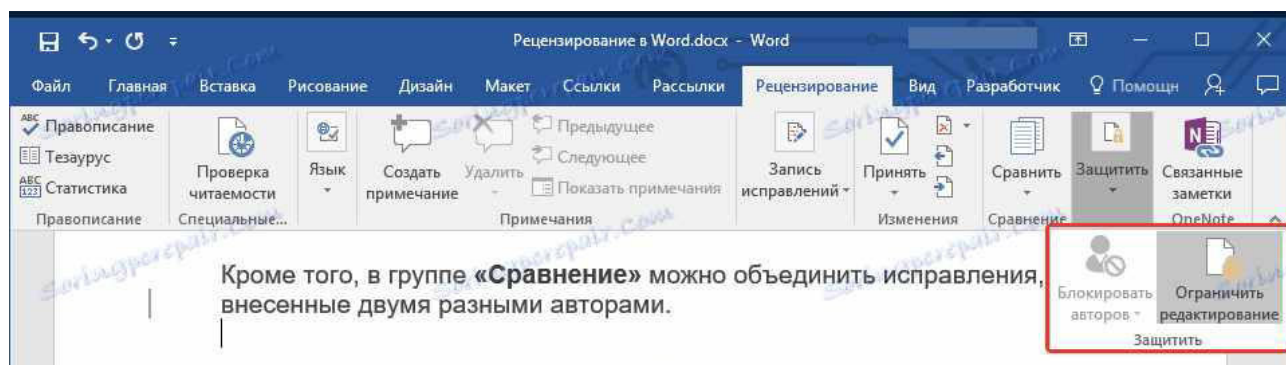
Запис виправлень. Використовуючи інструменти цієї групи, можна включити режим редагування в документі. В цьому режимі можна виправляти помилки, змінювати вміст тексту, редагувати його як завгодно, при цьому, оригінал залишиться незмінним. Тобто, після внесення необхідних правок буде існувати дві версії документа – початкова і змінена редактором або іншим користувачем.

Автор документа може переглянути виправлення, а потім прийняти їх або відхилити, а ось видалити їх не вийде. Інструменти для роботи з виправленнями знаходяться в сусідній групі «Зміни».

Захистити. Якщо ви хочете заборонити редагування документа, з яким працюєте, виберіть у групі «Захистити» пункт «Обмежити редагування» і вкажіть необхідні параметри обмеження у вікні.

Крім того, ви можете захистити файл паролем, після чого відкрити його зможе тільки той користувач, у якого є пароль, встановлений вами.

Література:

Інструменти рецензування в програмі MS Word. Режим доступу: <https://uk.soringcrepair.com/review-in-word/> (дата звернення: 30.11.2020)

Інструменти рецензування в програмі MS Word. Режим доступу: <https://support.microsoft.com/uk-ua/office/відстеження-змін-у-word-197ba630-0f5f-4a8e-9a77-3712475e806a> (дата звернення: 30.11.2020)

Практична робота № 12

Тема: Використання програм для перевірки наукової роботи на плагіат.

Мета: Ознайомитись із особливостями використання програми Антиплагіат для перевірки наукової роботи.

Обладнання: Персональні комп'ютери з виходом в Інтернет.

Контрольні питання:

1. Мета і завдання рецензування наукових текстів.
2. Редакторський набір інструментів програми MS Word «Рецензування»: Правопис; Тезаурус; Статистика.
3. Редакторський набір інструментів програми MS Word «Рецензування»: Мова, Переклад.

4. Редакторський набір інструментів програми MS Word «Рецензування»: Примітки,
5. Редакторський набір інструментів програми MS Word «Рецензування»: Захистити, Обмежити редагування.
6. Редакторський набір інструментів програми MS Word «Рецензування»: Виправлення. Запис виправлень.
7. Редакторський набір інструментів програми MS Word «Рецензування»: Виноски.

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом до практичної роботи.
2. Перевірити однією з програм антиплагіату свою бакалаврську роботу.

Інформаційний матеріал

Плагіат – привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора. В освітньо-науковій сфері плагіат найчастіше виражається в публікації під власним іменем чужого тексту або у запозиченні фрагментів чужого тексту без зазначення джерела запозичення.

Оригінальність тексту – це поняття, протилежне плагіату. Чим більше плагіату в тексті, тим менше його оригінальність і навпаки - чим менше плагіату, тим унікальність даного тексту вища. Справедливою є наступна формула:

$$\% \text{ плагіату} + \% \text{ оригінальності} = 100\%$$

Наприклад, якщо програма перевірки рівня плагіату (антиплагіат) показує, що оригінальність певного тексту становить 70%, це означає, що 30% цього тексту – неоригінальні. Тобто з точки зору програми перевірки 30% у цьому випадку – плагіат.

Програми для перевірки тексту на унікальність (безкоштовні):

- 1) **Advego Plagiatus** <http://advego.ru/plagiatus/>

Одна з кращих і найшвидших програм для перевірки будь-яких текстів на унікальність. Для перевірки тексту, досить просто його скопіювати у вікно з програмою і натиснути кнопку перевірки, сайти, де знайшлися такі ж шматки тексту, відображаються в нижньому вікні програми.

2) **Etxt Antiplagiat** <http://www.etxt.ru/antiplagiat/>

Аналог Advego Plagiatus, перевірка тексту триває довше і перевіряється він більш ретельніше. Зазвичай, у цій програмі відсоток унікальності тексту нижче, ніж у багатьох інших сервісах. Користуватися нею просто: спочатку потрібно скопіювати текст у вікно, потім натиснути кнопку перевірки. Через декілька хвилин програма видасть результат.

Онлайн сервіси перевірки на плагіат.

Подібних сервісів десятки, якщо не сотні. Всі вони працюють з різними параметрами перевірки, з різними можливостями та умовами.

Найцікавіші сервіси, якими користуються більшість перевіряючих:

1) **ANTIPLAGIAT** <http://www.antiplagiat.ru/> – ідея сервісу полягала спочатку в перевірці на плагіат курсових та дипломних робіт. Він дійсно корисний для студентів і аспірантів, але дуже слабенький при перевірці звичайних текстів. У загальному і цілому, можете користуватися для будь-якої початкової перевірки на унікальність, але до результатів варто ставитися з підозрою. Краще підкріпити їх результатами в інших системах. Без реєстрації можна перевіряти за раз до 5000 символів.

2) **CONTENT-WATCH** <http://www.content-watch.ru/text/> – онлайн сервіс. При перевірці на унікальність він використовує власний алгоритм пошуку в Інтернеті сайти можуть містити матеріали повні або часткові копії заданого тексту. Реєструватися для перевірки на сайті не потрібно. На основі запропонованих варіантів підраховується загальна унікальність тексту у відсотках, а також унікальність щодо кожної знайденої сторінки зі збігами. Є можливість подивитися, які частини тексту були знайдені на кожній з проаналізованих сторінок. При цьому існує відмінна можливість ігнорувати певний сайт. До обмежень відноситься довжина тексту до 3000 символів

(розширюється до 10000 символів після реєстрації); до 5 запитів в день на одного користувача (20 після реєстрації).

3) **TEXT.RU** <http://text.ru> – за заявами розробників, це найбільш просунутий сервіс. Він здійснює перевірку на плагіат онлайн за алгоритмом, який вміє наступне:

- захищати від неякісного рерайта зі зміною кожного п'ятого чи четвертого слова (в текстах, написаних так само, буде виявлений високий відсоток збігів з першоджерелом);
- також він виявляє просту перестановку слів, фраз і пропозицій місцями; не допоможе і зміна відмінків, часів і інших граматичних категорій слова; не зіграє ролі додавання у вихідну пропозицію нових слів.

Це найкраще з того, що можуть запропонувати онлайн сервіси. Безкоштовна онлайн перевірка тексту, реєструватися не потрібно. Працює дуже швидко, після перевірки надає звіт з відсотком унікальності, числом знаків з пробілами і без них.

4) **UNICHEK** (раніше **UNPLAG**) — онлайн-інструмент для швидкої перевірки академічних робіт та будь-яких інших текстів на плагіат, створений українською командою. Сервіс виконує швидку перевірку за інтернетом, а також за базою робіт університетів чи репозитаріїв. Працює з форматами DOC, DOCX, PDF, ODT, RTF, HTML, з необмеженою кількістю користувачів одночасно. Проводячи пошук плагіату протягом декількох секунд, Unichek забезпечує найбільш точні результати в режимі реального часу.

Перевірка документів на наявність плагіату проводиться для електронних варіантів робіт, представлених у форматах: *.rtf (Rich Text Format), *.doc (Word 97 – Word 2003), *.docx (Word 2007), *.pdf (Portable Document Format). Письмова робота вводиться повністю, починаючи з титульного аркушу і включно з додатками.

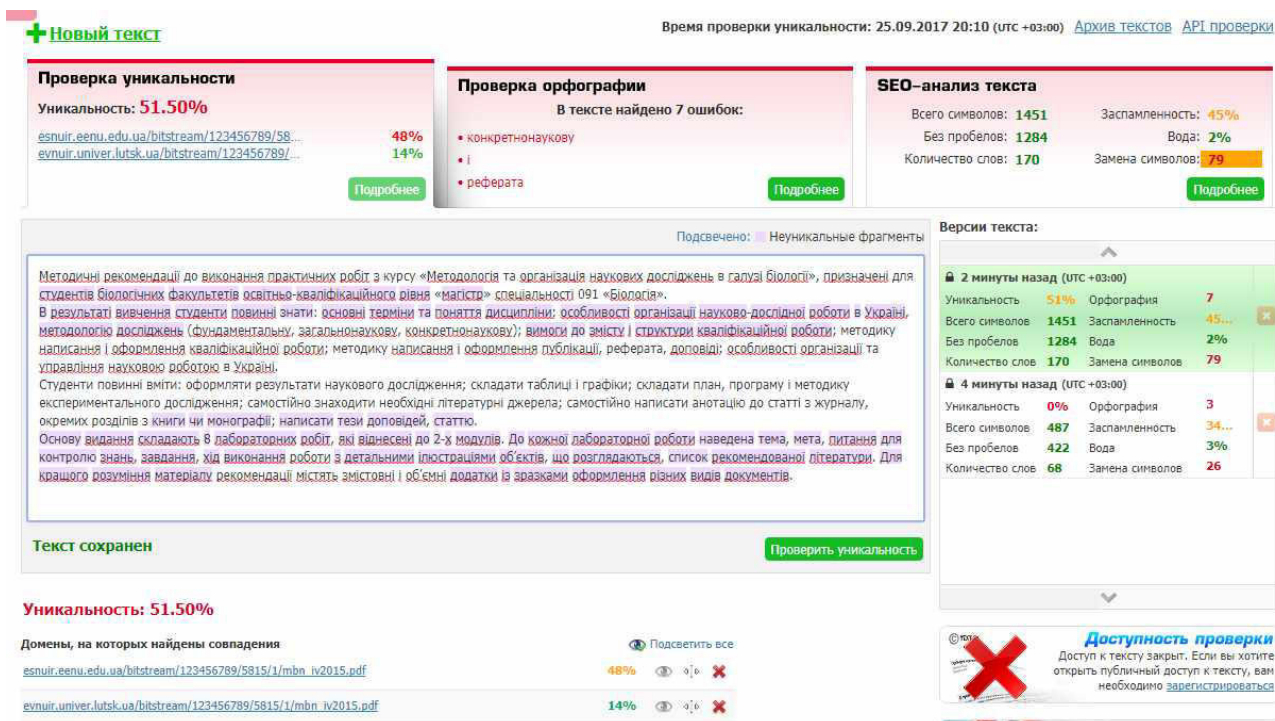

Рис. 1. Вигляд вікна комп'ютера з результатами перевірки тексту у програмі Text.ru

Література:

Перевірка на плагіат. – Режим доступу:

<http://library.kubg.edu.ua/informatsiya/naukovtsiam/4-informatsiia/naukovtsiam/253-perevirka-na-plahiat.html> (дата звернення: 27.01.2021)

Advego Plagiatus. – Режим доступу: <http://advego.ru/plagiatus/> (дата звернення: 30.11.2020)

eTXT Антиплагіат. – Режим доступу: <http://www.etxt.ru/antiplagiat/> (дата звернення: 30.11.2020)

Text.ru. – Режим доступу: <http://text.ru/> (дата звернення: 30.11.2020)

Практична робота № 13

Тема: Наукометрична платформа Web of Science.

Мета: Ознайомитись із особливостями функціонування науко метричної платформи Web of Science і написання якісної статті в науковий журнал.

Обладнання: Персональний комп'ютер, мультимедійний проектор.

Контрольні питання:

1. Плагіат, його види та оригінальність тексту.
2. Програми для перевірки тексту на унікальність.
3. Положення «Протидія плагіату в університеті» Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.
4. Історія виникнення плагіату.
5. Протидія плагіату в Україні.
6. Форми плагіату за наявністю умислу.
7. Форми плагіату за формою відтворення.
8. Форми плагіату за наявністю вказівки джерела: запозичення без вказівки джерела.
9. Форми плагіату за наявністю вказівки джерела: запозичення з вказівкою джерела.
10. Вимоги до електронного варіанта письмової роботи для перевірки на плагіат.
11. Порядок застосування системи «Anti-Plagiarism»
12. Відповідальність за плагіат.

Завдання:

1. Ознайомитись з інформаційним матеріалом до практичної роботи.
2. Переглянути вебнар «Як написати і опублікувати хорошу статтю?», зробити короткий конспект.

Інформаційний матеріал

Web of Science (до 2014 Web of Knowledge) — платформа, на якій розміщено бази наукової літератури і патентів, до 2016 року належала Thomson Reuters. В листопаді 2016 року відділення IP & Science придбано інвестиційними фондами і функціонує як Clarivate Analytics. Web of Science. Охоплює матеріали з природничих, технічних, біологічних, суспільних, гуманітарних наук і мистецтва.

Центральною частиною платформи є наукометрична, реферативна, міжнародна база даних Web of Science Core Collection WoS(CC) (до 2014 мало назву Web of Science), яка включає в себе понад 18000 провідних журналів, розміщені у трьох ключових індексах наукової літератури:

- SCIE (Science Citation Index Expanded) індексується 8300 журналів, архів з 1900 року,
- SSCI (Social Science Citation Index) — 2900, архів з 1900,
- AHCI (Art and Humanities Citation Index) — 1600 видань, архів з 1975.

Деякі видання одночасно представлені у кількох індексах.

У 2015 році WoS(CC) розширена новою мультидисциплінарною колекцією ESCI (Emerging Source Citation Index індекс видань, що з'являються). У ній більше 5500 видань, і процедура відбору триває. За відсутності передплати переглянути в яких базах проіндексовано видання можна за посиланням <http://ip-science.thomsonreuters.com/mjl/>. Зважайте, що можливі варіації назви видання, тому проводити пошук краще за ISSN.

Також у WoS(CC) входять:

- Conference Preceding Citation Index матеріали вибраних конференцій (окремо природничих та соціо-гуманітарних наук),
- Book Citation Index індекс цитувань наукових книжок (також окремо з природничих та соціо-гуманітарних наук),
- Index Chemicus.
- Current Chemical Reaction (хімічні індекси).

В Web of Science індексуються видання як традиційної бізнес моделі так і журнали відкритого доступу.

Платформа володіє вбудованими можливостями пошуку, аналізу та управління бібліографічною інформацією.

Українські видання у WoS(CC).

У 2016 році у Journal Citation Report проіндексовано 15 українських видань. Для таких видань розраховується імпакт фактор.

На платформі Web of Science представлено бази наукової літератури та патентів, що створюються або компанією Clarivate Analytics, зокрема Web of Science Core Collection, Biological Abstracts, BIOSIS Citation Index, BIOSIS Previews, Zoological Records та ін.

Література:

Реферативная база научных публикаций Web of Science. – Режим доступу: <http://lib.misis.ru/wos.html> (дата звернення: 27.01.2021)

ІНСТРУМЕНТАЛЬНА ОЦІНКА СТАНУ ФОТОСИНТЕТИЧНОГО АПАРАТУ КВАСОЛІ ЗВИЧАЙНОЇ (*Phaseolus vulgaris* L.) ПРИ ДІЇ АБІОТИЧНИХ СТРЕСОВИХ ЧИННИКІВ

РОБОТУ ВИКОНАВ
Марушак Ігор Богданович
учень 11 класу
Павлівської
загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №3
м. Павлівка
Київської області

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК
Шумівська Алла Іванівна
вчитель біології Павлівської
ЗОШ І-ІІІ ступенів №3
вчитель-методист

НАУКОВА ПОВІДОМЛЕННЯ

Вивчення впливу абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної при дії абіотичних стресових чинників.

МЕТА вивчення впливу абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної при дії абіотичних стресових чинників.

НАУКОВІ МЕТОДИ

- метод визначення фотосинтезу
- метод визначення фотосинтезу
- метод визначення фотосинтезу
- метод визначення фотосинтезу
- метод визначення фотосинтезу

ЗАДАВАННЯ

- визначити вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної
- визначити вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної
- визначити вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної
- визначити вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної
- визначити вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної

Стресовий чинник	Вплив на фотосинтез
Температура	Зростає
Висота	Зростає
Вологість	Зростає
Світло	Зростає

Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної

Стресовий чинник	Вплив на фотосинтез
Температура	Зростає
Висота	Зростає
Вологість	Зростає
Світло	Зростає

Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної

Стресовий чинник	Вплив на фотосинтез
Температура	Зростає
Висота	Зростає
Вологість	Зростає
Світло	Зростає

Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної

Стресовий чинник	Вплив на фотосинтез
Температура	Зростає
Висота	Зростає
Вологість	Зростає
Світло	Зростає

Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної

Стресовий чинник	Вплив на фотосинтез
Температура	Зростає
Висота	Зростає
Вологість	Зростає
Світло	Зростає

Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної

Стресовий чинник	Вплив на фотосинтез
Температура	Зростає
Висота	Зростає
Вологість	Зростає
Світло	Зростає

ВИСНОВКИ

- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.
- Вплив абіотичних стресових чинників на стан фотосинтетичного апарату квасолі звичайної.

Рис. А. 1. Зразок оформлення стендової доповіді (постера)

Зразок написання анотації та ключових слів

**Населення голих амеб на межі зони «мох – ґрунт» у лісових екосистемах
України**

Марина Пацюк

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, Україна

Адреса для листування: kostivna@ukr.net

Резюме. У досліджених мікробіотопах (мох, межа «мох – ґрунт», ґрунт) України нами знайдено 17 видів голих амеб. Це такі види: *Vahlkampfia* sp. (1), *Vahlkampfia* sp. (2), *Willaertia* sp., *Deuteramoeba tuscophaga* (Pussard, Alabouvette & Pons, 1980) Page, 1988, *Saccamoeba stagnicola* Page, 1974, *Hartmannella vermiformis* Page, 1967, *Korotnevella* sp., *Vexillifera* sp., *Vannella* sp., *Ripella platypodia* Glaeser, 1912, *Cochliopodium* sp., *Mayorella cantabrigiensis* Page, 1983, *Mayorella* sp., *Thecamoeba striata* (Penard, 1890) Schaeffer, 1926, *Stenamoeba stenopodia* (Page, 1969) Smirnov et al., 2007, *Acanthamoeba* sp. (1), *Filamoeba nolandi* Page, 1967. На межі мікробіотопів «мох – ґрунт» не формується специфічний варіант населення голих амеб і не спостерігається збільшення його видового багатства, а залишаються види характерні для одного з сусідніх мікробіотопів. Для ґрунтової фауни характерні амеби *Willaertia* sp., *D. tuscophaga*, *Korotnevella* sp., *M. cantabrigiensis*, *F. nolandi*. Не формується специфічний склад морфотипів голих амеб на межі «мох – ґрунт» і сусідні мікробіотопи за складом морфотипів подібні між собою. Амеба політактичного морфотипу надає перевагу ґрунту, язикоподібного та майорельного – ґрунту та межі «мох – ґрунт», що має пристосувальний характер до умов середовища.

Ключові слова: голі амеби, морфотипи, мікробіотопи, Україна.

The communities of naked amoebas on the border of the zone "moss – soil" near the forest ecosystems of Ukraine

Maryna Patsyuk

Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine

Correspondence:e-mail: kostivna@ukr.net

Abstract. In microbiotopes of Ukraine we found 17 species of naked amoebae (moss, border "moss – soil", soil). This species are: *Vahlkampfia* sp. (1), *Vahlkampfia* sp. (2), *Willaertia* sp., *Deuteramoeba mycophaga* (Pussard, Alabouvette & Pons, 1980) Page, 1988, *Saccamoeba stagnicola* Page, 1974, *Hartmannella vermiformis* Page, 1967, *Korotnevella* sp., *Vexillifera* sp., *Vannella* sp., *Ripella platypodia* Glaeser, 1912, *Cochliopodium* sp., *Mayorella cantabrigiensis* Page, 1983, *Mayorella* sp., *Thecamoeba striata* (Penard, 1890) Schaeffer, 1926, *Stenamoeba stenopodia* (Page, 1969) Smirnov et al., 2007, *Acanthamoeba* sp. (1), *Filamoeba nolandi* Page, 1967. On the border of biotopes "moss – soil", a specific variant of the population of naked amoebas does not form and an increase in its species composition is not observed, but those species that are characteristic of one of the neighboring microbiotopes remain. The soil fauna is characterized by amoeba *Willaertia* sp., *D. mycophaga*, *Korotnevella* sp., *M. cantabrigiensis*, *F. nolandi*. *The specific composition of morphotypes of naked amoebas is not formed on the "moss – soil" boundary and neighboring microbiotopes are similar in composition to each other. The amoeba of politactic morphotype prefers soil, lingulate and mayorellian – soil and the border "moss – soil".*

Key words: naked amoebas, morphotypes, microbiotopes, Ukraine.

Зразок

РЕЦЕНЗІЯ

на рукопис статті _____

авторів _____

представлений у збірник наукових праць «Природа Західного Полісся та прилеглих територій».

1. Відповідність тематиці журналу: **так** **ні** .2. Чи є дослідження оригінальним та новим: **так** **ні** .3. Чи відповідає назва змісту статті: **так** **ні** .4. Чи відповідає анотація положенням, результатам та висновкам статті? **так** **ні** .5. Чи є обговорення результатів логічним та послідовним: **так** **ні** .6. Чи відповідають висновки тексту статті: **так** **ні** .

7. Позитивні сторони статті: _____

8. Негативні сторони (недоліки) статті: _____

Загальний висновок:

- Стаття **рекомендується** до друку;
- Стаття **рекомендується** до друку після **незначного** доопрацювання;
- Стаття **рекомендується** до друку після **значного** доопрацювання;
- Стаття **не рекомендується** до друку;
- Інше

« _____ » _____ 202_ року.

Рецензент _____

Підпис

_____ наукова ступінь, прізвище та ініціали

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Лабораторна робота № 1. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання	4
Лабораторна робота № 2. Пошук першоджерел. Складання списку використаних джерел	8
Лабораторна робота № 3. Ознайомлення з правилами транслітерації українського алфавіту латиницею	14
Лабораторна робота № 4. Методика оформлення списку літератури за міжнародними стилями	18
Лабораторна робота № 5. Методика оформлення списку літератури за допомогою порталу VAK.in.ua	23
Лабораторна робота № 6. Методика підготовки і оформлення доповіді та постера	26
Лабораторна робота № 7. Методика підготовки і оформлення презентації	29
Лабораторна робота № 8. Особливості написання тез доповідей	32
Лабораторна робота № 9. Особливості написання анотації та ключових слів до статті	35
Лабораторна робота № 10. Особливості написання статті, рецензії, відгуку	37
Лабораторна робота № 11. Редагування документів у Word	42
Лабораторна робота № 12. Використання програм для перевірки наукової роботи на плагіат.....	47
Лабораторна робота № 13. Наукометрична платформа Web of Science.....	51
Додатки	55